

LANDSVERORDENING houdende wijzigingen van een aantal landsverordeningen alsmede houdende overgangsbepalingen in verband met de inwerkingtreding van de Landsverordening van 23 september 2016 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek van Aruba (AB 1989 no. GT 100) in verband met een aantal onderwerpen die nog een regeling of aanpassing in het Burgerlijk Wetboek van Aruba behoeven (AB 2016 no. 51) (Aanpassingsverordening aanvulling Burgerlijk Wetboek van Aruba)

MEMORIE VAN TOELICHTING

no. 3

Algemene toelichting

Inleiding

Voor de inwerkingtreding van de Landsverordening van 23 september 2016 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek van Aruba (AB 1989 no. GT 100) in verband met een aantal onderwerpen die nog een regeling of aanpassing in het Burgerlijk Wetboek van Aruba behoeven (AB 2016 no. 51; Landsverordening aanvulling BWA), is het nodig de bestaande wetgeving aan de nieuwe bepalingen aan te passen, alsook het overgangsrecht vast te stellen. Het onderhavige ontwerp strekt ertoe die aanpassingen door te voeren.

De voorgestelde wijzigingen strekken tot aanpassing van bestaande wetten aan de gewijzigde boeken 1, 3, 4, 7 en 8 en hebben overwegend een technisch, vaak terminologisch karakter. Het betreft voornamelijk aanpassingen aan Boek 1 inzake de invoering van het geregistreerd partnerschap, Boek 4 inzake het erfrecht en nieuwe titels, zoals titel 7.4 ter zake van het huurrecht, titel 7.10 ter zake van de arbeidsovereenkomst en titel 7.13 inzake de personenvennootschap.

Voor wat betreft het overgangsrecht zij vermeld dat de meeste overgangsrechtelijke vragen die kunnen rijzen naar aanleiding van de Landsverordening aanvulling BWA kunnen worden opgelost met toepassing van de reeds bestaande algemene bepalingen in de Landsverordening overgangsbepalingen Nieuw BW (AB 2001 no. 108; LV OVR), te weten de artikelen 1 tot en met 15. In het onderhavige ontwerp worden enkele bijzondere regels gegeven. Ter zake van de opzet en artikelnummering van de Lv OVR wordt tot slot nog het volgende vermeld. In de Lv OVR is aangesloten bij

die van Curaçao en Sint-Maarten; dus ook qua opzet en nummering¹. Dit heeft voor bijvoorbeeld de rechtspraak en literatuur zekere voordelen. Hiernaast is het de bedoeling dat de algemene bepalingen van de Lv OVR ook zullen gelden voor aanvullingen van het BW: voor nieuwe boeken (zoals Boek 4 en in de toekomst Boek 2 en Boek 10), nieuwe titels (zoals in Boek 3 (trust) en Boek 7 (bijzondere overeenkomsten)), alsmede bij invoeringen en wijzigingen in een bestaand boek. Dit brengt met zich dat de Lv OVR geen doorlopende nummering of een 'logische' opzet heeft.

Titel 1.5A en 1.9A BWA ter zake van het geregistreerd partnerschap

De invoering van het geregistreerd partnerschap betreft voor Aruba een nieuwe en gevoelige kwestie. Een geregistreerd partnerschap kan immers, anders dan het huwelijk, ook worden aangegaan tussen twee personen van hetzelfde geslacht. De invoering van deze nieuwe rechtsfiguur vergt dan ook een zorgvuldige voorbereiding en implementatie. Met het oog hierop is het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (het Hof) op grond van artikel 47 van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie (Stb. 2010, 335) verzocht om advies uit te brengen inzake de invoering van het geregistreerd partnerschap. Het Hof heeft recentelijk advies uitgebracht en de kern hiervan wordt hieronder uiteengezet.

Het Hof adviseert om een onderscheid te maken tussen enerzijds de essentie van het geregistreerd partnerschap (de zogenaamde "core rights") en anderzijds de uitwerking ervan (de zogenaamde "supplementary rights"). Bij de *core rights* moet gedacht worden aan het relatiegoederenrecht, het alimentatierecht na verbreking van de relatie en het erfrecht. In de Landsverordening aanvulling BWA zijn ter zake van het relatievermogensrecht reeds bepalingen opgenomen. Zo worden de titels 6, 7 en 8 (die het huwelijksvermogensrecht bevatten) op het geregistreerd partnerschap van toepassing verklaard, met uitzondering van de bepalingen over scheiding van tafel en bed. Ook in de artikelen 1:166b en 1:166c is reeds voorzien in een eventueel alimentatierecht na verbreking van het geregistreerd partnerschap. Het Hof stelt voorts dat de geregistreerde partners vooralsnog door een testament kunnen voorzien in erfopvolging. Ten aanzien van alle overige wenselijk geachte rechtsgevolgen van het geregistreerd partnerschap² (dit zijn de *supplementary rights*), adviseert het Hof om in een later stadium regels ter zake te stellen, nadat een degelijke inventarisatie heeft plaatsgevonden.

---

¹ Dit uitgangspunt is ook gehanteerd bij de totstandkoming van de Landsverordening tot invoering van Boek 2 inzake het rechtspersonenrecht (AB 2019 no. 38).

² Hiertoe behoren onder meer familierechtelijke betrekkingen met en gezag over kinderen, aangelegenheden van fiscale aard en aspecten op het gebied van sociale voorzieningen.

Volgens het Hof zou de Landsverordening aanvulling BWA derhalve in werking kunnen treden zonder dat in het onderhavige ontwerp de *supplementary rights* zijn geregeld. Dit impliceert dat in ieder geval de *core rights* in werking dienen te worden gesteld teneinde te voldoen aan de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 21 juli 2015 (*Oliari v. Italy*). Het Hof adviseert dan ook om de Landsverordening aanvulling BWA zo spoedig mogelijk in werking te stellen, vooralsnog zonder nadere uitwerking betreffende het geregistreerd partnerschap in het voorliggende ontwerp.

Het advies van het Hof houdt concreet in dat thans alleen de *core rights* van het geregistreerd partnerschap (vastgesteld in de titels 1.5A en 1.9A) in werking dienen te worden gesteld, en dat de nadere uitwerking betreffende het geregistreerd partnerschap in een aparte invoeringswetgeving – in een later stadium – dient te worden geregeld. Besloten is om het advies van het Hof op te volgen. Het onderhavige ontwerp strekt daartoe. Opgvolging van dit advies impliceert dat het geregistreerd partnerschap in de bovenomschreven vorm zal worden ingevoerd. Mocht op enig moment echter blijken dat het ontbreken van een *supplementary right* op een bepaald punt zou knellen, dan zal de rechter in dat concrete geval in de tussentijd soelaas kunnen bieden.

Titel 3.6 ter zake van de trust

In titel 3.6 BWA is een regeling voor Aruba opgenomen voor de trust. Momenteel wordt bezien of de huidige regelgeving voldoet aan de internationale AML/CFT standaarden met betrekking tot trusts, waaronder zeker Aanbeveling 25 van de Financial Action Task Force³ (FATF). Invoering van de trustfiguur vergt voorts een nieuw toezichtregime. Het wettelijk kader hiervoor dient nog in nauw overleg en samenwerking met de betrokken instellingen tot stand te komen. In het licht hiervan zal titel 3.6 BWA op een later tijdstip worden ingevoerd.

Financiële gevolgen

Het onderhavige wetsontwerp zal financiële implicaties hebben voor de begroting van het Land. De invoering van het geregistreerd partnerschap brengt immers ten eerste met zich dat de registers van de burgerlijke stand moeten worden uitgebreid met registers van geregistreerde partnerschappen. Hiervoor is aanpassing van de huidige applicatie van de Dienst Burgerlijke Stand en bevolkingsregister (DBSB), namelijk Key2pivanobo, noodzakelijk. Er zullen voorts ook akten van registratie van partnerschap moeten worden opgemaakt, waarvoor bijscholing van het personeel van de DBSB noodzakelijk is. Aan het geven van deze cursussen c.q. modules zijn ook kosten verbonden. Het valt niet uit te sluiten dat invoering van het geregistreerd

---

³ Inzake transparantie en de uiteindelijk belanghebbende van juridische entiteiten.

partnerschap met de daaraan verbonden bijkomende taken en werkzaamheden voor de DBSB op korte termijn zal leiden tot werving van extra personeel. Tot slot wordt opgemerkt dat aan het doen van aangifte van, alsmede het aangaan van een geregistreerd partnerschap ook kosten zullen zijn verbonden. Hiervoor zullen evenwel de nodige kostendekkende retributies en leges worden geheven. Het Retributie- en legesbesluit Bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (AB 1987 no. 57) zal dienovereenkomstig worden aangepast.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Artikel 48 van de Onteigeningsverordening behoeft een terminologische aanpassing aan het nieuwe Boek 4 van het BWA. Vergelijk afdeling 5 van titel 5 van dat Boek.

Artikel II

Het Vierde Boek (oud) BWA is bij de invoering van de nieuwe titel 3.11 vervallen. Het voorgestelde artikel II voorziet dan ook in de aanpassing van de Comptabiliteitsverordening 1989 aan titel 3.11 BWA ter zake van rechtsvorderingen.

Artikel III

Het onderhavige artikel voorziet in aanpassingen van de Landsverordening vrijwillige uitdiensttreding aan titel 7.10 ter zake van de arbeidsovereenkomst.

Artikel IV tot en met IX (fiscale wetgeving)

In de fiscale wetgeving vinden technische en terminologische aanpassingen plaats aan het nieuwe Boek 4 van het BWA inzake het erfrecht en aan titel 7.13 van het BWA inzake de personenvennootschap. Ter zake van dit laatste wordt het volgende opgemerkt. Personenvennootschappen vormen een overeenkomst tot samenwerking. Zij worden veelal benut door (kleine) ondernemingen en samenwerkingsverbanden in de dienstensector alsmede voor joint ventures. Onder het huidige fiscale recht zijn personenvennootschappen transparant. Daardoor worden de resultaten van de personenvennootschap toegerekend aan de deelnemers in de vennootschap. Dat betekent dat de winsten respectievelijk verliezen van de vennootschap worden meegenomen bij de resultaten (winst/verlies) van de deelnemers. De commanditaire vennootschap is de als zodanig optredende openbare vennootschap welke naast een of meer gewone vennoten een of meer commanditaire vennoten heeft. Ingevolge artikel 7:836 BWA heeft de commanditaire vennootschap geen in aandelen verdeeld kapitaal. In Nederland is deze regel reeds in 1975 ingevoerd (wet van 28 mei 1975, Stb. 277). In de Nederlandse fiscale wetgeving is destijds de term 'commanditaire vennootschap op aandelen' vervangen door de term 'open commanditaire vennoot-

schap'. Deze vervanging wordt overgenomen (men zie het nieuwe artikel 1, eerste lid, onderdeel a, van de Landsverordening winstbelasting, alsmede artikel 3, tweede lid, onderdeel b, artikel 4, onderdeel c, artikel 6, derde lid, en artikel 9, onderdeel a, van de Landsverordening overdrachtsbelasting). Benadrukt zij dat de term een specifiek fiscaalrechtelijke betekenis heeft en niet mag worden verward met de term 'openbare vennootschap'. Onder een open commanditaire vennootschap (CV) moet worden verstaan: de commanditaire vennootschap waarbij buiten het geval van vererving of legaat, toetreding of vervanging van commanditaire vennoten kan plaats hebben zonder toestemming van alle vennoten, gewone zowel als commanditaire, aldus het nieuwe onderdeel van artikel 1 van de Algemene landsverordening belastingen (overeenstemmend met artikel 2, derde lid, onder c, van de Nederlandse Algemene wet inzake rijksbelastingen); zie ook HR 24-11-1976, BNB 1978/13.

Voor de open CV geldt thans geen fiscale transparantie voor zover het betreft de commanditaire vennoten. De open CV is op basis van artikel 1, eerste lid, onderdeel a, van de Landsverordening winstbelasting belastingplichtig voor de winstbelasting waarbij de grondslag zich niet uitstrekt tot hetgeen toekomt aan de voor het geheel aansprakelijke gewone vennoten. Deze worden voor het aandeel in de winst rechtstreeks in de heffing van inkomstenbelasting (indien het een natuurlijk persoon is) of winstbelasting (indien het een lichaam is) betrokken.

Artikel X

Het oude artikel 468 BWA is bij de invoering van het nieuwe Boek 1 vervallen, waardoor het noodzakelijk is de Krankzinnigenverordening aan te passen aan titel 1.17 BWA ter zake van levensonderhoud.

Artikel XI

Bij de invoering van het nieuwe Boek 3 is artikel 665 (oud) BWA vervallen. De Begrafnisverordening wordt dientengevolge aangepast aan afdeling 3.4.2 BWA ter zake de overdracht van goederen en afstand van beperkte rechten.

Artikel XII

Bij de invoering van Boek 6 zijn de artikelen 1387 en 1388 (oud) BWA vervallen. De Landsverordening wegverkeer dient daarom te worden aangepast aan afdeling 6.1.10 BWA inzake de wettelijke verplichtingen tot schadevergoeding.

Artikel XIII

Bij de invoering van het nieuwe Boek 3 zijn de artikelen 1165 en 1175 (oud) BWA vervallen, waardoor de Landsverordening uitvoerrecht op delfstoffen een aanpassing behoeft aan titel 3.10 BWA ter zake van het verhaalsrecht op goederen.

Artikel XIV

Dit artikel voorziet in een aanpassing van de Octrooiverordening aan afdeling 3.9.4 BWA ter zake van het recht van hypotheek en aan het huidige Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van Aruba, omdat de artikelen 1236 tot en met 1243 en 2006 (oud) BWA bij de invoering van het nieuwe Boek 3 zijn vervallen.

Artikel XV

In het onderhavige artikel wordt de Landsverordening Volkskredietbank aangepast aan titel 3.3 BWA ter zake van de volmacht, ten gevolge van het vervallen van het oude artikel 1815 bij de invoering van het nieuwe Boek 3.

Artikel XVI

In het onderhavige artikel wordt een aanpassing aangebracht in de Landsverordening deviezenverkeer aan titel 7.13 BWA ter zake van de personenvennootschap.

Artikelen XVII tot en met XXVI (arbeids- en sociale zekerheidswetgeving)

In deze artikelen vinden technische en terminologische aanpassingen plaats in verband met de invoering van titel 7.10 BWA inzake de arbeidsovereenkomst alsmede in verband met wijzigingen die in 2013 in de arbeidswetgeving hebben plaatsgevonden. Wat betreft artikel XIX, inzake de wijziging van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten, wordt opgemerkt dat het huidige artikel 7 spreekt van nietigheid, terwijl bedoeld is dat de opzegging vernietigbaar is. Deze wijziging in de terminologie van 'nietig zijn' en 'inroepen van de nietigheid' naar 'vernietigbaar zijn' en 'beroep doen op de vernietigbaarheid' heeft feitelijk evenwel geen gevolg. De werknemer moet immers hetzij buiten rechte, hetzij in rechte een beroep doen op deze 'nietigheid'; de rechter kan haar niet ambtshalve toepassen. In verband daarmee wordt niet langer bepaald dat de werknemer de nietigheid moet binnen zes maanden moet inroepen, maar dat hij gedurende zes maanden een beroep kan doen op deze vernietigingsgrond. De wijziging in de Cessantiaverordening (artikel XXI, onderdeel C) strekt tot het incorporeren van artikel 7:682 BWA.

Artikel XXVII

Onderdeel A

De geschrapte aanduiding in de Landsverordening op het notarisambt heeft betrekking op het oude BWA.

Onderdeel B

Men vergelijk artikel 4:93 BWA volgens welk artikel een uiterste wil bij dezelfde akte door twee of meer personen gemaakt, nietig is. Het gevaar dat de erflater meent een

uiterste wil niet eenzijdig te kunnen herroepen, is het meest klemmend in het geval van een gezamenlijke uiterste wil. Bij een combinatie met andere rechtshandelingen lijkt dit gevaar minder groot, zeker als het gaat om andere eenzijdige rechtshandelingen van de erflater. De sanctie van nietigheid is dan minder op zijn plaats. Waar artikel 4:93 BWA het oog heeft op een specifiek, nauwkeurig omschreven, geval, kan het voorgestelde artikel 17a van de Landsverordening op het notarisambt daarentegen betrekking hebben op een veel ruimere categorie gevallen, waarbij ook niet op voorhand kan worden uitgesloten dat zich grensgevallen kunnen voordoen. Ook dat pleit ertegen ook deze gevallen met nietigheid te bedreigen. Er is de voorkeur aan gegeven de bepaling ruim te formuleren, zodat het verbod betrekking heeft op alle andere rechtshandelingen dan uiterste wilsbeschikkingen, dus zowel overeenkomsten als eenzijdige rechtshandelingen (zoals een aanbod tot schenking na dode, de aanvaarding daarvan, enz.). Tevens dient het irrelevant te zijn of het gaat om een partijverklaring (van de erflater of van een ander) of om een door de notaris geconstateerde handeling. Dit alles strookt met de ratio van de bepaling, zijnde de wenselijkheid om uiterste wilsbeschikkingen zo duidelijk mogelijk van andere rechtshandelingen te onderscheiden, zulks met het oog op de in artikel 4:42 BWA geregelde rechtsgevolgen. De sanctie op overtreding van de bepaling is te vinden in de bepalingen betreffende het toezicht op notarissen. Overigens vervalt in het voorgestelde artikel 1:203 BWA de mogelijkheid een kind te erkennen bij notariële akte.

Onderdelen C en D

In verband met de invoering van de Boeken 3, 5 en 6 nieuw BWA in 2002 is in de aanpassingswetgeving als uitgangspunt gekozen dat verklaringen van erfrecht (voor zover niet onderhands opgemaakt) en kadasterverklaringen niet zonder meer als authentieke akten kunnen worden beschouwd, met als gevolgtrekking dat de hier bedoelde verklaringen ook niet aangeduid behoren te worden als 'notariële akten'. Dat zou namelijk verwarring kunnen opleveren ten opzichte van de bepalingen uit Boek 3 BWA en de Landsverordening openbare registers die van 'notariële akten' spreken, en waarbij bedoeld is een akte die authentiek is, omdat zij notarieel is, zulks ter onderscheiding van authentieke akten van andere ambtenaren. In het wettelijk systeem zijn verklaringen van erfrecht en registerverklaringen dan ook géén notariële akten, ook niet als zij wel in de vorm van een minuutakte zijn opgemaakt. Om die reden is in artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt voor al deze verklaringen een eigen regeling gegeven, waarbij een aantal bepalingen over notariële akten van overeenkomstige toepassing is verklaard.

Bij nader inzien kan dit wettelijk systeem, dat als verwarrend wordt ervaren, beter worden verlaten. Nu het hier gaat om door een notaris opgemaakte akten waaraan de wet bepaalde vormvereisten stelt, ligt aanvaarding als authentieke akte in de rede (vergelijk artikel 135, tweede lid, Rv). Er bestaat geen bezwaar tegen om in notariële

vorm opgemaakte verklaringen van erfrecht en registerverklaringen te beschouwen als authentieke c.q. notariële akten, mits daarbij maar duidelijkheid bestaat over de in het derde lid van het huidige artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt geregelde bewijskracht en over de mogelijkheid van tenuitvoerlegging van de verklaringen. Aan erkenning als notariële akten behoeft niet in de weg te staan dat de verklaringen in belangrijke mate feitelijke gevolgtrekkingen en rechtskundige oordelen inhouden. Ook in andere notariële akten, in het bijzonder in proces-verbaalakten, worden in de praktijk namelijk – zij het in mindere mate dan in notariële verklaringen – wel gevolgtrekkingen en rechtskundige oordelen opgenomen. Door de erkenning als notariële akten is het niet langer nodig om de in artikel 31a, eerste en tweede lid, van de Landsverordening op het notarisambt genoemde bepalingen van overeenkomstige toepassing te verklaren, nu deze daarmee immers rechtstreeks van toepassing zijn.

Voor behoud van de mogelijkheid van een verklaring in erfrecht in onderhandse vorm (artikel 31, vierde lid, van de Landsverordening op het notarisambt) is bij dit alles onvoldoende grond. Het vervallen van deze mogelijkheid leidt tot een eenvoudiger systematiek, terwijl daaraan voor degene die een zodanige verklaring nodig hebben geen extra kosten van betekenis zijn verbonden. Dat verklaringen van erfrecht voortaan nog slechts als notariële akte zullen kunnen worden opgemaakt blijkt, behalve uit het vervallen van het vierde lid van artikel 31, eerste lid, van de Landsverordening op het notarisambt nog uit het nieuwe artikel 4:188 BWA. Ten aanzien van de kadasterverklaringen wordt de eis van een notariële akte in artikel 37, eerste lid, van de Landsverordening openbare registers neergelegd (zie hierna).

In het thans geldende derde lid van artikel 31a Landsverordening op het notarisambt is de gelijkstelling geregeld van verklaringen van erfrecht en kadasterverklaringen met authentieke akten voor wat betreft de uitwendige bewijskracht en de bewijskracht van de daarin gerelateerde verrichtingen en waarnemingen van de notaris. Uit deze beperkte gelijkstelling vloeit tevens voort dat de verklaringen niet als authentieke akten kunnen gelden voor wat betreft de mogelijkheid van tenuitvoerlegging op de voet van artikel 430 Rv. Voor wat de bewijskracht betreft bestaat bij erkenning van notariële verklaringen als notariële akten niet langer behoefte aan de regel van het derde lid. Met name zal ook naar de algemene regel van artikel 136, eerste lid, Rv geen dwingende bewijskracht toekomen aan door de notaris aan zijn waarnemingen en verrichtingen verbonden feitelijke gevolgtrekkingen en rechtskundige oordelen. Voor wat de mogelijkheid van tenuitvoerlegging betreft wordt aangenomen dat notariële verklaringen zich ook zonder een nadere wettelijke regel niet lenen voor tenuitvoerlegging, met name omdat deze verklaringen niet als partij-akte kunnen gelden. Om iedere twijfel op dit punt weg te nemen wordt voorgesteld in het vierde lid van artikel 37 Landsverordening op het notarisambt te bepalen dat van deze verklaringen geen grossen mogen worden afgegeven.

Samenvattend leidt het vervallen van het huidige artikel 31, vierde lid, van de Landsverordening op het notarisambt en de huidige inhoud van artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt er derhalve toe dat verklaringen van erfrecht voortaan niet langer onderhands kunnen worden opgemaakt en dat de notariële verklaring wordt aanvaard als notariële (authentieke) akte, zonder dat dit gevolgen heeft voor de bewijskracht van de verklaring of mogelijkheid van tenuitvoerlegging.

Aan artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt is (in overeenstemming met artikel 47 van de Nederlandse wet op het notarisambt) een nieuwe inhoud gegeven, te weten regeling van de aanbidding van onderhandse uiterste willen aan de rechter. De verplichting van de notaris in het huidige BWA om gesloten onderhandse uiterste willen en geheime testamenten aan de rechter ter opening aan te bieden (in het nieuwe Boek 4 BWA alleen van belang voor onderhandse uiterste willen) keert in het nieuwe Boek 4 BWA niet terug, daar deze in de Landsverordening op het notarisambt thuishoort. Het wordt thans in het nieuwe artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt opgenomen.

Onderdeel E

Deze wijziging hangt samen met het vervallen van afdeling 2 van titel 8 van Boek 1 BWA.

Onderdeel F

artikel 34a

In voorgesteld artikel 34a (overeenstemmend met artikel 49a van de Nederlandse Wet op het notarisambt) wordt aan de erflater de bevoegdheid verleend te beschikken dat zijn uiterste wil eerst na zijn begrafenis zal worden geopend of door de notaris geopenbaard, met als motief dat ieder de ruzies kent die vóór de begrafenis of tijdens de begrafenis ontstaan doordat de testamentaire beschikkingen vóór de begrafenis bekend zijn. Heeft de erflater een beschikking ingevolge artikel 34a van de Landsverordening op het notarisambt gemaakt, dan vloeit daaruit voor de notaris een afwijking voort van hetgeen anders op grond van artikel 34 van de Landsverordening op het notarisambt zou gelden. Het onderhavige artikel 34a van de Landsverordening op het notarisambt is een voorbeeld van een uiterste wilsbeschikking die, zoals op grond van artikel 4:42, eerste lid, BWA mogelijk is, niet in Boek 4 BWA maar elders in de wet als zodanig wordt aangemerkt. Bij deze bepaling zij nog opgemerkt dat de beschikking zowel bij uiterste wil als bij de aanbidding van een onderhandse uiterste wil als bedoeld in artikel 4:95, derde lid, BWA kan worden gemaakt. Een verklaring bij die gelegenheid afgelegd is ook een uiterste wilsbeschikking.

Het kan voor derden, in het bijzonder schuldeisers van de nalatenschap die een rechtsvordering tegen de erfgenamen willen instellen, bijzonder lastig zijn na het overlijden van de erflater te weten te komen wie diens erfgenamen zijn. Een geordend rechtsverkeer brengt mee dat derden die daarbij voldoende belang hebben in verband met een rechtsverhouding waarin zij tot de erflater stonden, er recht op hebben te weten wie de persoon van de erflater in het rechtsverkeer voortzet. Behalve de gegevens betreffende de erfgenamen, en hun erfdelen, kan voor de rechtsverhouding met een derde bijvoorbeeld ook van belang zijn of de nalatenschap volgens de wettelijke verdeling is verdeeld, en wie de eventuele executeurs, bewindvoerders of vereffenaars zijn. Het komt daarom redelijk voor dat belanghebbende derden ook toegang kunnen krijgen tot deze en andere gegevens welke ingevolge artikel 4:188 BWA in een verklaring van erfrecht worden opgenomen.

Het meest praktisch is het als de gegevens worden verstrekt door de notaris die een verklaring van erfrecht heeft afgegeven, door uitgifte van een afschrift van die verklaring aan de derde. Deze notaris zal, wanneer hij betrokken is bij de afwikkeling van de nalatenschap, in elk geval door raadpleging van het boedelregister kunnen worden achterhaald (artikel 4:186, tweede lid, BWA). Ook kan om gegevens worden verzocht bij de notaris die de uiterste wil heeft opgesteld, hetgeen aan de hand van het testamentenregister kan worden nagegaan. Als er meer dan één uiterste wil is gemaakt, kunnen de benodigde gegevens in beginsel slechts op grond van de laatste uiterste wil worden verstrekt. Mocht in de laatste uiterste wil geen herroeping van eerdere uiterste wilsbeschikkingen zijn opgenomen, dan zal de notaris er uiteraard op attenderen dat mogelijk ook eerdere uiterste willen van belang zijn.

De mogelijkheid om uittreksel te kunnen verkrijgen uit de uiterste wil van de erflater is met name van belang wanneer geen verklaring van erfrecht is opgemaakt. De voor belanghebbenden relevante informatie kan dan verkregen worden van de notaris tot wiens protocol de uiterste wil van de erflater behoort.

artikel 34b

Voorgesteld artikel 34b (overeenstemmend met artikel 49b van de Nederlandse Wet op het notarisambt) biedt een schuldeiser van de nalatenschap een passende voorziening in de, niet dagelijks voorkomende, situatie dat de voor hem relevante gegevens niet bekend zijn noch verkregen kunnen worden door bijvoorbeeld het inwinnen van inlichtingen bij de omgeving of de nabestaanden van de erflater. Het is daarom niet nodig om voor te schrijven dat verklaringen van erfrecht in het boedelregister worden ingeschreven. Zo worden ook de bezwaren vermeden die aan een dergelijk voorschrift zouden kleven, zoals de administratieve last van vele duizenden inschrijvingen per jaar en het bezwaar dat allerlei gegevens dan ook op te vragen zijn door willekeurige derden.

Onderdeel G

Deze aanpassingen houden verband met het vervallen van de holografische uiterste wil in het nieuwe Boek 4 BWA; voor de onderhandse uiterste wil zie thans artikel 4:95 BWA.

Onderdeel H

Het voorgestelde vierde lid (overeenstemmend met artikel 50, derde lid, van de Nederlandse Wet op het notarisambt) is hiervoor bij de artikelen 31 en 31a van de Landsverordening op het notarisambt reeds toegelicht.

Onderdeel I

Hier vindt ten aanzien van het codicil een vernummering plaats.

Artikel XXVIII

Onderdeel A

De wijziging van het Burgerlijk Wetboek van Aruba in ten 1° wordt voorgesteld omdat het begrip «basisadministratie van persoonsgegevens» abusievelijk niet – net zoals dat door middel van de Landsverordening aanvulling BWA heeft plaatsgevonden in artikel 44, eerste lid, onderdeel a, en vierde lid, – is aangepast. Het begrip «bevolkingsregister» behoort namelijk ook in artikel 10 geïntroduceerd te worden.

De wijzigingen voorgesteld in ten 2° tot en met 11° hangen allemaal samen met de invoering van het geregistreerd partnerschap. De wijzigingen zijn dan ook technisch van aard dan wel een logisch gevolg van de inwerkingtreding van de titels 1.5A en 1.9A. Vaak dienen de wijzigingen tot het maken van onderscheid tussen het huwelijk enerzijds en het geregistreerd partnerschap anderzijds, vgl. voorgesteld artikel 1:42, 1:52 en 1:69 BWA.

De wijzigingen in ten 12° en ten 13° hangen samen met het functioneren van het advies- en meldpunt kindermishandeling (het Meldpunt). Om te voorkomen dat de aanwijzing het Meldpunt uitblijft⁴ wordt in ten 11°, subonderdeel a, primair voorgesteld om de aanwijzing voor te schrijven. Het wordt voorts wenselijk geacht dat de aanwijzing plaatsvindt *in overeenstemming met* de ministers, belast met sociale aangelegenheden en met aangelegenheden van volksgezondheid, in plaats van *in overleg met* betrokkenen. De voorgestelde wijziging vereist namelijk consensus en afstemming. De wijzigingen in subonderdeel b hebben ten eerste betrekking op de verplichting van het Meldpunt om in alle gevallen ook de huisarts van de betrokken minderja-

---

⁴ Deze wijziging heeft evenwel betrekking op toekomstige aanwijzingen, nu Bureau Sostenemi met ingang van 1 juni 2019 is aangewezen als het Meldpunt, bedoeld in artikel 1:243a BWA.

rige in kennis te stellen van de melding en de stappen die naar aanleiding daarvan door het Meldpunt genomen zijn. Dit is niet alleen overbodig, doch voor het Meldpunt ook niet uitvoerbaar c.q. haalbaar. Daarom wordt voorgesteld om de huisarts alleen in ernstige gevallen van kindermishandeling in kennis te stellen van door het Meldpunt ondernomen stappen. Ten tweede dienen de toevoegingen in subonderdeel b ter bevordering van enerzijds de noodzakelijke hulpverlening en samenwerking tussen de betrokken instanties c.q. personen (nieuw onderdeel g) en anderzijds een integrale aanpak van kindermishandeling aan de hand van door het Meldpunt vergaarde data (nieuw onderdeel h). Ten 13° beoogt aan het huidige artikel 1:243c BWA een nieuw lid toe te voegen, dat ertoe strekt de identiteit van de melder – voor zover deze een beroepsmatige, hulpverlenende, pedagogische of persoonlijke relatie heeft met het minderjarige kind of zijn gezin – te beschermen. Vanwege de kleinschaligheid van Aruba is het van belang om de anonimiteit van zowel de melder als het kind en/of zijn gezin te waarborgen.

Onderdeel B

Anders dan in Curaçao, Sint-Maarten en Nederland is in artikel 7:428 BWA niet opgenomen dat afdeling 7.7.4 BWA inzake de agentuurovereenkomst niet van toepassing is op agentuurovereenkomsten waarop het Landsbesluit toezicht assurantiebemiddelaars (AB 2014 no. 6) van toepassing is. Dit betreft een omissie. Immers ook in Aruba is het e.e.a. ter zake van de tussenpersoon geregeld in voornoemd landsbesluit. Dit landsbesluit geeft een bevredigende regeling en aan een dubbel regime bestaat geen behoefte. Onderdeel B beoogt de vermelde omissie te herstellen.

Artikel XXIX

Onderdeel A

In artikel 27 van de Landsverordening openbare registers vindt een aanpassing plaats aan het nieuwe Boek 4 BWA. Het tweede lid biedt met betrekking tot de inschrijving van benoeming van een vereffenaar van de nalatenschap een keuze tussen twee mogelijkheden: inschrijving van de verklaring van erfrecht, wanneer daarin de benoeming is vermeld, of inschrijving van de rechterlijke beschikking waarbij de vereffenaar is benoemd. Bij inschrijving van de benoemingsbeschikking (inschrijfbaar ingevolge artikel 3:17, eerste lid, onderdeel e, BWA) dienen uiteraard de voorschriften van artikel 25, eerste lid, van de Landsverordening openbare registers te worden gevolgd. Aan het bestaande artikel 27 van de Landsverordening openbare registers zijn drie leden toegevoegd, waarin de inschrijving van verkrijgingen door het Land krachtens artikel 4:189 BWA, alsmede van afgifte aan het Land en verval aan het Land krachtens artikel 4:226 BWA wordt geregeld. Het Land verkrijgt volgens eerstgenoemd artikel goederen uit een nalatenschap, indien en voor zover een erflater

geen erfgenaam heeft, onder algemene titel, doch niet als erfgenaam, zodat hier een andere akte dan een verklaring van erfrecht dient te worden aangeboden (derde lid). De afgifte aan het Land na vereffening wordt geregeld in artikel 4:226 BWA. Dit artikel omvat niet alleen de goederen bedoeld in artikel 4:189 BWA, doch ook goederen waarvan de rechthebbende onzeker is, en goederen die door de erfgenamen zijn geweigerd. Deze goederen worden aan het beheer van het Land toevertrouwd, waarbij het Land bevoegd is de goederen te verkopen. Hiervoor treft het vierde lid een regeling. Als een goed of hetgeen daarvoor in de plaats is gekomen twintig jaar na het openvallen der nalatenschap door geen rechthebbende is opgeëist, dan vervalt het aan het Land. Hiervoor treft het vijfde lid een regeling.

Onderdeel B

Hier vindt een aanpassing plaats aan het nieuwe Boek 4 BWA.

Onderdeel C

De aanhef van artikel 37a, eerste lid, van de Landsverordening openbare registers is aldus aangevuld met het voorschrift dat notariële verklaringen als bedoeld in de artikelen 26, 27, 30, 31, 34, 35 en 36 bij notariële akte geschieden. Dit voorschrift hangt samen met het vervallen van de huidige regeling van artikel 31a van de Landsverordening op het notarisambt, welke hiervoor is toegelicht. Daarmee blijkt uit de regeling van de desbetreffende verklaringen zelf dat zij bij notariële akten dienen te geschieden (voor vergelijkbare bepalingen zie men bijvoorbeeld artikel 2:100, tweede lid, artikel 2:318, eerste lid, artikel 3:89, eerste lid, en artikel 5:31, eerste lid, BWA en artikel 671 Rv).

Artikel XXX

Onderdeel A

Met deze wijziging wordt de reikwijdte van de LV OVR uitgebreid met de Landsverordening aanvulling BWA.

Onderdeel B (artikelen 15a tot en met 15c LV OVR)

artikel 15a LV OVR

In beginsel – zie echter hierna artikel 15c LV OVR – is het nieuwe namenrecht slechts van toepassing op nieuwe gevallen. Evenzo destijds in Nederland (artikel V van de wet van 10 april 1997, Stb. 161).

artikel 15b LV OVR

Het gaat hier om twee specifieke gevallen die zich afspelen op de grens van het oude en nieuwe recht. De bepaling is ontleend aan artikel III van de Nederlandse wet van 10 april 1997, Stb. 161.

artikel 15c LV OVR

In deze voor de praktijk belangrijke bepaling – die ruimer is dan artikel IV van de Nederlandse wet van 10 april 1997, Stb. 161 – wordt tegemoetgekomen aan de wens van ouders, wiens reeds geboren minderjarige kinderen ingevolge het bestaande recht, indien van toepassing, de naam van de vader dragen, om voor deze kinderen naamskeuze te doen. Men bedenke hierbij dat reeds lang vóór de inwerkingtreding van het nieuwe namenrecht de discriminatoire toestand bestond (zie de toelichting bij de nieuwe artikelen 1:5 e.v. BWA). Ouders van wie het oudste kind nog minderjarig is (eerste lid, onderdeel a), kunnen eenmalig, gedurende vijf jaren na de inwerkingtreding van het nieuwe namenrecht, naamskeuze doen (eerste lid, aanhef). De naamskeuze heeft dan betrekking op alle gemeenschappelijke kinderen van de ouders, ook de later geborene (vierde lid). Een conflict tussen de ouders omtrent naamskeuze kan aan de rechter worden voorgelegd (tweede lid, in verbinding met het voorgestelde artikel 1:5b BWA). Kinderen van zestien jaren of ouder moeten akkoord gaan (eerste lid, onderdeel c; vergelijk ook het voorgestelde artikel 1:5d BWA). Overigens kan een kind wiens naam door toepassing van deze overgangsbepaling is gewijzigd, zelf na meerderjarigheid zijn naam wijzigen door een naamskeuze (vijfde lid, in verbinding met het voorgestelde artikel 1:5e BWA).

Onderdeel C (artikel 20a LV OVR)

Voor het overgangsrecht ten aanzien van artikel 1:87 BWA – waarin de beleggingsleer is geïntroduceerd – dient uitgangspunt te zijn dat door inwerkingtreding van deze bepaling het bedrag van een vordering niet wordt gewijzigd en dat geen vorderingsrecht ontstaat indien de feiten die de nieuwe wet daarvoor vereist reeds voordien waren voltooid (vergelijk ook artikel 3 aanhef en letters c en e LV OVR). Onmiddellijke werking van deze bepaling op ten tijde van de inwerkingtreding van de wet reeds bestaande vergoedingsvorderingen zou te zeer op gespannen voet met de rechtszekerheid komen te staan. De rechtszekerheid dient hier zwaar te wegen. Daarom bepaalt artikel 20a LV OVR dat artikel 1:87 BWA van toepassing is op vergoedingsvorderingen die ontstaan op grond van verkrijgingen enz. die na het tijdstip van inwerkingtreding van de wet plaatsvinden. Op verkrijgingen die daarvóór hebben plaatsgevonden, blijft het recht en met name de met het oog op deze situatie ontwikkelde jurisprudentie van toepassing.

Ten aanzien van de in de artikelen 1:95, 1:96 en 1:96a BWA neergelegde beleggingsleer geldt hetzelfde als bij artikel 1:87 BWA; zie artikel 20a LV OVR.

De uitsluiting van erfrechtelijke verkrijgingen en schenkingen heeft onmiddellijke werking (de hoofdregel van artikel 2 LV OVR). Uiteraard vallen erfrechtelijke verkrijgingen en schenkingen van voor de inwerkingtreding van de wet wel in de gemeenschap.

Onderdeel D (artikelen 23a tot en met 23e LV OVR)

Artikel 1:99, eerste lid, BWA waarin in de letters b, c, d en e het tijdstip van ontbinding van de gemeenschap wordt vervroegd ten opzichte van de huidige regeling, heeft alleen maar betekenis voor gemeenschappen die ten tijde van de inwerkingtreding van de wet nog niet zijn ontbonden, maar die wel zouden zijn ontbonden, indien de feiten die tot ontbinding volgens de voorgestelde bepaling zouden leiden, vóór de inwerkingtreding van de wet hebben plaatsgevonden. Bijvoorbeeld wanneer ten tijde van een echtscheidingsprocedure de wet in werking treedt. In het belang van de rechtszekerheid is het wenselijk dat voor die gevallen het oude recht nog blijft gelden. Voor het overige ontmoet het geen bezwaar dat de voorgestelde bepaling onmiddellijk van toepassing wordt bij de inwerkingtreding van de wet. Zulks is uitdrukkelijk in artikel 23a LV OVR bepaald.

De in artikel 1:102 BWA neergelegde nieuwe aansprakelijkheidsregeling na ontbinding van de gemeenschap behoort slechts te gelden voor na de inwerkingtreding van de wet ontstane aansprakelijkheden na ontbinding. Dit in het bijzonder gelet op de belangen van crediteuren; zie artikel 23b LV OVR.

Voor de afschaffing van de bijzondere regeling voor giften bij huwelijkse voorwaarden geldt ingevolge artikel 1 LV OVR onmiddellijke werking van het nieuwe recht. Aan deze giften verbindt de Fv in artikel 58 twee regels, waarvan de eerste naast artikel 31b Fv overbodig is. De tweede beschermt de begiftigde echtgenoot tegen zijn crediteuren in faillissement. Het is uit een oogpunt van rechtszekerheid billijk dat die regel in stand blijft voor de giften die bij huwelijkse voorwaarden vóór de inwerkingtreding reeds zijn toegezegd. Het voorgestelde artikel 23c LV OVR strekt hiertoe.

De nieuwe afdeling 2 van titel 8 van Boek 1 BWA is grotendeels van regelend recht. Daar waar bestaande huwelijkse voorwaarden van de artikelen 132 tot en met 143 afwijken, ontstaan geen overgangsrechtelijke problemen waar het betreft bepalingen die van regelend recht zijn. Hetgeen afwijkend is geregeld in huwelijkse voorwaarden blijft dan immers gelden. Ten aanzien van de dwingendrechtelijke bepalingen geldt het volgende. De artikelen 1:138, tweede lid, en 1:143 handelen over de wederkerige verplichting elkaar over de te verrekenen inkomsten of het te verrekenen vermogen informatie te verschaffen, artikel 1:139 houdt de bevoegdheid in opheffing van de verplichting tot verrekening en schadevergoeding te vorderen, terwijl artikel 1:140 de bevoegdheid geeft de rechter een betalingsregeling te vragen. Ten aanzien van al deze bepalingen

kan worden uitgegaan van onmiddellijke werking. Het betreft hier bevoegdheden, zodat het beginsel van verkregen rechten (vgl. artikel 3 LV OVR) op dit punt geen rol speelt. Ook inhoudelijk bestaat geen bezwaar tegen onmiddellijke werking. Ook de onmiddellijke werking van artikel 1:141, zesde lid, (verjaringstermijn) is wenselijk. Artikel 3:196 BWA en artikel 3:199 BWA jo artikel 1:135, tweede lid, hebben echter geen onmiddellijke werking (HR 1-9-2006, NJ 2008, 166).

Het is met het oog op de rechtszekerheid ongewenst de nieuwe wettelijke regeling voor verrekenbedingen van toepassing te verklaren op bestaande huwelijkse voorwaarden die enkel een finale verrekening inhouden. Mede om die reden is in artikel 23d LV OVR bepaald dat op die huwelijkse voorwaarden het recht, zoals dat gold onmiddellijk voortgaande aan de inwerkingtreding van de nieuwe regeling, van toepassing blijft.

In artikel 1:134 BWA wordt analoog aan het oude artikel 1:94, eerste lid, BWA bepaald dat een erflater bij een uiterste wilsbeschikking of een schenker bij de gift kan bepalen dat geen verrekening van krachtens erfopvolging, making of gift verkregen vermogen plaatsvindt, indien verrekening daarvan ingevolge huwelijkse voorwaarden zou behoren plaats te vinden. Deze regel vloeit reeds voort uit de ruime uitleg die in HR 21-11-1980, NJ 1981, 193 aan het oude artikel 1:94, eerste lid, is gegeven. Indien een uitsluitingsclausule in een vóór de inwerkingtreding van de nieuwe regeling opgemaakte uiterste wil is opgenomen die niet tevens ziet op verrekening van inkomsten of van vermogen, en de uiterste wil sorteert effect na de inwerkingtreding van deze regeling, kan de vraag ontstaan of de clausule gelet op het beginsel van onmiddellijke werking ook de verrekening van inkomsten of van vermogen verhindert nu zulks op grond van de nieuwe regeling expliciet in een uiterste wil moet zijn bepaald. Artikel 23e LV OVR bepaalt dat op deze situatie het oude recht van toepassing blijft.

Onderdeel E (§ 4. Overgangsbepalingen in verband met Boek 4 BWA)

Algemeen

Hier wordt een paragraaf 4 LV OVR ingevoerd met bijzonder overgangsrecht in verband met het nieuwe Boek 4 BWA (Erfrecht). De bepalingen zijn ontleend aan de Nederlandse wet van 18 april 2002, Stb. 229 (Kamerstukken 26 822), met weglating van pendanten van de Nederlandse artikelen 129 en 131 die betrekking hebben op de legitieme portie in een na de inwerkingtreding van Boek 4 opengevallen nalatenschap. Voor titel 7.3 BWA (Schenking) is geen bijzondere overgangsbepaling nodig gebleken. Men houde in het oog dat de belangrijke algemene bepalingen uit paragraaf 1 LV OVR in beginsel mede van toepassing zijn. Zo gelden de algemene regels inzake nietigheid en vernietigbaarheid van rechtshandelingen ook voor bijvoorbeeld uiterste wilsbeschikkingen en schenkingen.

artikel 80 LV OVR

Artikel 4:5 BWA biedt de schuldenaar van een erfrechtelijke geldschuld de mogelijkheid de rechter te verzoeken hem betalingsuitstel of betalingsverspreiding te geven. Dit kan ook wenselijk en gerechtvaardigd zijn voor op het tijdstip van inwerkingtreding van de wet reeds bestaande erfrechtelijke schulden, waarvan opvordering de liquiditeit van de schuldenaar op kortere termijn ernstig kan aantasten.

artikel 81 LV OVR

De wettelijke rechten die bij afdeling 2 van titel 3 van Boek 4 BWA worden toegekend, strekken in hoofdzaak ten gunste van de langstlevende echtgenoot en de minderjarige kinderen. Deze rechten, en de rechtsvorderingen waardoor zij geldend kunnen worden gemaakt, zijn gebonden aan kortlopende termijnen vanaf het overlijden van de erflater (artikel 4:31, tweede en derde lid, en artikel 4:37, eerste tot en met derde lid). Is de erflater vóór de inwerkingtreding van Boek 4 overleden, dan is het mogelijk dat die termijnen bij de inwerkingtreding nog niet zijn voltooid. De wettelijke rechten zouden dan alsnog toepassing kunnen vinden. Het gaat hier immers om wettelijke bevoegdheden, waarvan het kenmerk is dat zij onmiddellijk werken vanaf het tijdstip waarop de wet die deze introduceert in werking treedt. Aan de onmiddellijke werking zijn echter overwegende bezwaren verbonden. Toepasselijkheid van afdeling 2 in situaties waarin de nalatenschap vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 is opengevallen, zou immers tot gevolg hebben dat onder het thans nog geldende recht geroepen en zuiver aanvaard hebbende erfgenamen onvermijdelijk worden geconfronteerd met nieuwe schulden. Hun positie wordt verzwaard, zonder dat zij daarmee rekening hadden behoeven te houden. Toepasselijkheid zou ook betekenen, dat met de positie van de wederpartij van de erfgenamen, aan wie bijvoorbeeld vóór de inwerkingtreding van de wet – dus bevoegdlijk – reeds het tot de nalatenschap behorende huis was verkocht, maar nog niet geleverd (vergelijk artikel 4:29, tweede lid, BWA) – rekening moet worden gehouden. De erfgenamen en legatarissen maar ook de door een testamentaire last bevoordeelden, hebben hun rechten en verplichtingen onder het oude recht reeds verkregen. Het komt daarom juist voor hen te vrijwaren van uitoefening van de wettelijke bevoegdheden van afdeling 2. Het nieuwe artikel 81, eerste lid, LV OVR bepaalt daartoe dat afdeling 2 uitsluitend van toepassing is indien de erflater na het in werking treden van het nieuwe Boek 4 is overleden.

Het huidige artikel 879b BWA verschaft de langstlevende echtgenoot de bevoegdheid om, ten laste van zijn erfdeel, de inboedelgoederen tot zich te nemen, tenzij hij tezamen met voorkinderen – of afstammelingen daarvan – van de erflater erft. Door de inwerkingtreding van Boek 4 zou de, alsdan nog niet uitgeoefende, bevoegdheid van artikel 879b komen te vervallen. Artikel 879b speelt de algemene rol van erfrechtelijk 'voor-

deel', dat nog bij de verdeling van de boedel moet kunnen worden ingeroepen. Het zou daarom niet verantwoord zijn deze bevoegdheid door de inwerkingtreding van Boek 4 ten aanzien van dan reeds opge gevallen nalatenschappen te laten vervallen. Bij artikel 81, tweede lid, LV OVR wordt dan ook bepaald dat artikel 879b oud BWA van toepassing blijft.

artikel 82 LV OVR

Voor de gevallen waarin de uiterste wilsbeschikking voor het tijdstip van inwerkingtreding van de nieuwe wet is gemaakt, doch de nalatenschap nadien openvalt, is een bijzondere regeling in de LV OVR opgenomen. Het betreft hier uiterste wilsbeschikkingen die pas na de invoering van het nieuwe Boek 4 tot uitvoering komen, omdat eerst toen de erflater is komen te overlijden. De rechtshandeling die de uiterste wil is, kon, omdat de uiterste wil niet eerder kon worden uitgevoerd, vóór de invoering van het nieuwe erfrecht derhalve niet worden vernietigd (vergelijk artikel 5, eerste lid, LV OVR). Ook artikel 6 LV OVR kan in deze situatie niet rechtstreeks worden toegepast aangezien blijkens het derde lid van dat artikel het eerste en tweede lid alleen gelden indien alle onmiddellijk belanghebbenden die zich op de nietigheid hadden kunnen beroepen, de handeling voordien als geldig hebben aangemerkt. Dit laatste kan zich, vanwege het ontbreken van zodanige belanghebbenden, vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 uiteraard niet hebben voorgedaan. Met het tevoren geldende recht wordt als volgt rekening gehouden: was de uiterste wilsbeschikking, zoals de ouderlijke boedelverdeling, op het tijdstip waarop zij werd opgemaakt, als zodanig geldig tot stand gekomen, dan blijft zij dat, ook al is zij onder het nieuwe recht niet meer toegestaan. Dit vloeit voort uit de zinsnede 'onverminderd het in artikel 4 bepaalde'. De strekking van artikel 4 LV OVR is immers dat een rechtshandeling die geldig was toen zij werd verricht, onaantastbaar blijft en niet nietig of vernietigbaar wordt ten gevolge van een omstandigheid die de nieuwe wet, anders dan de oude, aanmerkt als een grond van nietigheid of vernietigbaarheid. Onder het nieuwe Boek 4 kan een ouderlijke boedelverdeling niet meer worden gemaakt; zij zou een nietige rechtshandeling opleveren. Ingevolge artikel 4 LV OVR behoudt een onder het thans geldende recht gemaakte ouderlijke boedelverdeling echter haar geldigheid, ook al overlijdt de erflater na de inwerkingtreding van Boek 4. Alleen de nieuwe wet is bepalend of de ouderlijke boedelverdeling nietig of vernietigbaar zal zijn. Zo zal artikel 1150 van de thans nog geldende wet ('benadeling voor meer dan een kwart') op ouderlijke boedelverdelingen die na het tijdstip van inwerkingtreding van de wet moeten worden uitgevoerd, vanaf dat tijdstip niet meer kunnen worden toegepast. De artikelen 3:196 tot en met 198 BWA gelden voor ouderlijke boedelverdelingen uiteraard wèl (dit zijn immers bepalingen die in het tevoren geldende recht voorkomen, maar die zullen blijven gelden).

artikel 83 LV OVR

In het nieuwe recht komt de legitieme portie te vervallen. Legitimarissen van het huidige recht die hun rechtspositie door het openvallen van de nalatenschap vóór de inwerkingtreding van Boek 4 reeds hadden verworven (indien de nalatenschap voor de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 is opengevallen), zullen hun bevoegdheden volgens het thans geldende recht kunnen uitoefenen. Aldus is bepaald in artikel 83, eerste lid, LV OVR. Volgens het huidige recht is het beroep op de legitieme niet aan een bepaalde termijn gebonden; ook de algemene verjaringstermijnen voor rechtsvorderingen van de artikelen 3:52 en 3:306 BWA gelden daarvoor niet, terwijl bovendien het beroep op de legitieme niet bij wege van rechtsvordering behoeft te worden gedaan (zie HR 17-2-1944, NJ 1944, 254). Een onbeperkte gelding van het huidige recht gaat echter te ver. Voorgesteld wordt daarom, in artikel 83, tweede lid, LV OVR, de bevoegdheden van de legitimaris van de artikelen 4.3.3.11d, eerste lid en 4.3.3.14, derde lid, uiterlijk na vijf jaren doet vervallen (vergelijk het artikel 4:85, eerste lid, en artikel 4:90, derde lid, van het Nederlandse Boek 4). Artikel 83, tweede lid, LV OVR maakt onderscheid tussen legitimarissen, die bij de inwerkingtreding van Boek 4 hun bevoegdheden volgens het thans nog geldende recht reeds ten minste vier jaren bezitten, en degenen voor wie die periode korter is. Voor de eerste groep wordt de rechtspositie nog een jaar geëerbiedigd, zodat de termijn ten minste vijf jaren zal belopen, voor de tweede groep wordt die termijn op vijf jaren gesteld. Een gegrond beroep op de legitieme vernietigt daarmee strijdige makingen en giften met terugwerkende kracht; aan verlenging van de termijn totdat procedures zijn geëindigd, bestaat derhalve geen behoefte.

artikel 84 LV OVR

Hierin wordt een aantal bepalingen omtrent legaten (en lasten) van het nieuwe recht, mede ter wille van de duidelijkheid, van toepassing verklaard voor ten tijde van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 BWA reeds opengevallen, doch nog niet geheel afgewikkelde nalatenschappen, ook al zijn reeds sommige, of misschien zelfs alle, legaten dan al uitgekeerd. Als criterium voor de afwikkeling is voorgesteld de voldoening van alle schulden der nalatenschap – zie hiervoor artikel 4:7 BWA – met uitzondering van periodieke betalingen, zoals termijnen van aflossing van een hypothecaire lening. Artikel 4:119 BWA omschrijft een verplichting van de met een legaat belaste en van de executeur, welke in de huidige wet niet met zoveel woorden is uitgedrukt; is de nalatenschap vóór het tijdstip van de inwerkingtreding van Boek 4 opengevallen, dan komt ze alsdan op hen te rusten. Van artikel 4:120 BWA is nieuw de slotzinsnede van het derde lid omtrent de vermindering van een prestatie voor zover zij is te beschouwen als voldoening aan een natuurlijke verbintenis van de erflater. Artikel 4:121 BWA vult de leemte van het ontbreken van de mogelijkheid van 'beneficiaire aanvaarding' door een legataris. Het artikel behoort tot degene die toepassing kunnen vinden bij reeds ten tijde van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 opengevallen nalatenschappen, voor zover

de nalatenschap nog niet is afgewikkeld. Ook artikel 4:122 BWA heeft van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 af onmiddellijke werking. Tegen onmiddellijke werking van artikel 4:123 BWA bestaat evenmin bezwaar. De onmiddellijke werking van de artikelen 4:119 tot en met 4:123 is voor de duidelijkheid in artikel 84, eerste lid, LV OVR genoemd, al gaat het hier in de systematiek van de LV OVR om wettelijke bevoegdheden, waarop artikel 2, eerste lid, LV OVR wèl, en artikel 3 LV OVR niet van toepassing is.

Artikel 4:124 BWA betreft het recht op vruchten. Het treedt met onmiddellijke werking in de plaats van de oude bepalingen, doch uitsluitend voor de periode na de inwerkingtreding van Boek 4. Zie daarvoor artikel 84, tweede lid, LV OVR. Voor ten tijde van de inwerkingtreding van Boek 4 lopende procedures zie men artikel 14 LV OVR. Is bijvoorbeeld een erflater zes maanden vóór het tijdstip van de inwerkingtreding overleden, dan geldt het recht op afgifte volgens artikel 4:124 BWA slechts de sinds dat tijdstip geïnde vruchten. Wordt de rechtsvordering binnen een jaar na het overlijden van de erflater ingesteld, dan geldt voor de periode tot de inwerkingtreding het oude recht. Uit de woorden 'die na dat tijdstip zijn geïnd' immers volgt dat met betrekking tot de periode vóór de inwerkingtreding het oude recht blijft gelden. Is de erflater vóór de inwerkingtreding van Boek 4 overleden, dan speelt de verjaringstermijn van drie jaren in de tweede volzin van artikel 4:124 BWA geen bijzondere rol voor het overgangsrecht. Over de periode vóór de inwerkingtreding heeft de legataris slechts recht op afgifte van de vruchten, voor zover het oude recht hem dat toekent, zoals hierboven is opgemerkt; daarvoor kan de verjaringstermijn van artikel 4:124 BWA niet van belang zijn. Van het tijdstip der inwerkingtreding af krijgt hij dat recht volgens artikel 4:124 BWA, doch beperkt tot de vruchten, geïnd in de periode nadien, en de termijn begint dan ook niet vóór dat tijdstip, zodat artikel 8 LV OVR niet van toepassing is.

Artikel 4:125, eerste lid, BWA stelt een – nieuwe – termijn van zes maanden voor de opeisbaarheid van de legataire vordering van een geldsom. In uiterste wilsbeschikkingen is deze bepaling reeds onder het huidige recht gebruikelijk. De nieuwe bepaling kan onmiddellijk werken. Zie artikel 84, eerste lid, LV OVR, waarin artikel 4:125 BWA ter wille van de duidelijkheid wordt vermeld. Op mogelijk lopende procedures is artikel 14 LV OVR van toepassing. Ook het tweede lid van artikel 4:125 BWA kan zonder bezwaar onmiddellijk gaan werken in de gevallen waarin de nalatenschap vóór de inwerkingtreding van Boek 4 is opengevallen. Het derde lid van artikel 4:125 BWA wijkt zake-lijk weinig af van het huidige recht, in zoverre dit voor het intreden van verzuim ten minste een schriftelijke aanmaning vereist. Aldus wordt artikel 6:83, aanhef en onderdeel a, BWA uitgesloten. Het vierde lid kan eveneens onmiddellijk gaan werken, wanneer de nalatenschap vóór de inwerkingtreding van Boek 4 is opengevallen.

artikel 85 LV OVR

Het vervallen van de terugwerkende kracht, aan de vervulling van een voorwaarde verbonden, betekent dat een essentieel verschil tussen de making onder voorwaarde en de making over de hand wegvalt; zie voor het nieuwe recht alleen nog artikel 4:141 BWA. Onder het thans geldende recht is betwist of er nog een tweede verschil tussen beide bestaat namelijk of de verwachter een – zij het voorwaardelijk – recht heeft, dan wel of hij zijn recht pas verkrijgt wanneer het recht (het genot) van de bezwaarde ophoudt. Aan het fidei-commis, ook aan dat met de verplichting tot bewaring, legt het nieuwe Boek 4 geen andere beletselen in de weg dan die, vervat in artikel 4:56 BWA. Een uiterste wilsbeschikking, gemaakt onder het thans nog geldende recht, die daarmee in strijd is, maar niet met het nieuwe, is dus geldig, indien de nalatenschap na de inwerkingtreding van Boek 4 openvalt (zie artikel 82 LV OVR), of anders in beginsel vatbaar voor bekrachtiging overeenkomstig de artikelen 5, eerste lid, LV OVR en artikel 6, eerste lid, LV OVR. Nu het nieuwe Boek 4 de makingen over de hand rangschikt onder de makingen onder voorwaarde, zullen de artikelen 4:137 tot en met 4:139 BWA op die fidei-commissen van toepassing zijn, indien de nalatenschap na de inwerkingtreding van Boek 4 openvalt. Of dat ook gaat gelden voor een fidei-commis dat is vermaakt door een erflater die al voordien is overleden, is zonder speciale overgangsbepaling niet zeker: neemt men aan dat onder het huidige recht een verwachter niet een voorwaardelijk recht heeft, dan verkrijgt hij dat immers ook niet door de inwerkingtreding van de nieuwe wet (artikel 3 LV OVR). Toch verdient het naar analogie van artikel 46 LV OVR aanbeveling de nieuwe bepalingen ook op deze fidei-commissen van toepassing te laten zijn, en niet die van het huidige Boek 4. Dit geschiedt bij het voorgestelde artikel 85 LV OVR. In dit artikel wordt alleen verwezen naar de artikelen 4:137 tot en met 4:139 BWA, niet naar de artikelen 4:140 en 4:141 BWA: juist voor het fidei-commis immers wordt artikel 4:140 BWA door artikel 4:141 BWA buiten toepassing verklaard.

artikel 86 LV OVR

Indien de executeur bij testament is benoemd, is de bevoegdheid tot inbezitneming van de nalatenschapsgoederen vrijwel standaard tevens opgenomen. Alleen indien dit niet het geval is, kan worden aangenomen dat de erflater een executeur zonder vergaande bevoegdheden voor ogen had. Mede omdat voor de meeste van de onderwerpen van het nieuwe erfrecht het uitgangspunt van onmiddellijke werking geldt, kan de executeur 'met bezit' van het oude recht vanaf de invoering van het nieuwe Boek 4 gelijk worden gesteld met de daarbij voorziene beheersexecuteur, zodat op zijn positie het pakket van afdeling 6 van titel 5 van Boek 4 BWA een nuttige aanvulling kan zijn. Het oude recht blijft evenwel geheel gelden, indien aan de executeur niet het recht van inbezitneming van de nalatenschapsgoederen was toegekend, of ten dele, voor zover namelijk bij de benoeming door de erflater van afdeling 6 van titel 5 van Boek 4 BWA afwijkende voor-

zeningen waren getroffen (omtrent het loon bijvoorbeeld, of ter zake van de bevoegdheden).

artikel 87 LV OVR

Het testamentaire bewind is in de geldende wet summier geregeld; ook aan het vruchtgebruiksbewind wijdt de wet een enkele bepaling in artikel 3:204. Van de vragen die het bewind oproept, is voorts een aantal in de jurisprudentie beantwoord en zijn vele in de literatuur besproken. Nu het tegenwoordige recht leemten vertoont en een bij de inwerkingtreding van Boek 4 lopend bewind, anders dan een executele, nog zeer geruime tijd nadien kan voortduren, ligt het voor de hand om voor het overgangsrecht van de nieuwe wetgeving uit te gaan. Wel zij herinnerd aan het bestaande artikel 4 LV OVR en aan het nieuwe artikel 82 LV OVR dat de geldigheid van testamentaire bepalingen die van vóór de inwerkingtreding dateren, ook voor de periode nadien handhaaft, ook voor zover zij van de bepalingen van het nieuwe wetboek afwijken – onverschillig of de nalatenschap die door deze bepalingen wordt geregeld, vóór of na de inwerkingtreding openvalt. Daarnaast bieden de bepalingen van afdeling 7 van titel 5 van Boek 4 BWA op vele punten de bevoegdheid tot testamentaire afwijking van de wettelijke bepalingen; men zie o.a. het in dit verband belangrijke artikel 4:171 BWA. Het bovenstaande komt erop neer dat van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 af op een lopend bewind afdeling 7 van titel 5 van Boek 4 BWA van toepassing is, behoudens voor zover bepalingen in de uiterste wil daarvan afwijken. In zoverre het testament niet zwijgt, ligt het voor de hand dit te respecteren. Hetzelfde geldt voor een bewind dat na de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht tot stand komt, indien het voortspuit uit een voordien opgemaakt testament. Aldus het voorgestelde artikel 87 LV OVR.

artikel 88 LV OVR

Artikel 4:182, eerste lid, BWA geeft in hoofdzaak geldend recht weer. Het oude recht doet in bepaalde gevallen evenwel activa der nalatenschap pas na aanvaarding op erfgenamen overgaan. Voor het overgangsrecht verdienen de volgende kanttekeningen de aandacht. Het is niet uitgesloten dat een erfgenaam vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 zijn aanvaarding heeft vernietigd, maar dat zijn mede-erfgenamen de aanwas nog niet hebben aanvaard, en dus, ingevolge het huidige recht, nog niet hebben verkregen. Na de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 echter is die verkrijging door aanvaarding niet meer mogelijk, omdat de nieuwe wet haar niet kent. Artikel 88 LV OVR voorkomt hier een overgangsrechtelijke impasse door met ingang van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 de overgang ook voor dit geval te bewerkstelligen. Of artikel 4:182, tweede lid, BWA geldend recht weergeeft, is betwist. Verdedigd wordt dat de schulden pas door aanvaarding op de erfgenamen overgaan en dat voordien slechts verhaal op de goederen der nalatenschap bestaat. Indien deze zienswijze juist is, ontstaat een soortgelijke impasse als hiervóór aan de orde was nu, omdat het

nieuwe Boek 4 de overgang der schulden niet aan de aanvaarding verbindt (vergelijk artikel 4:184, tweede lid, aanhef en onderdeel a). Artikel 88 LV OVR strekt ertoe ook hier problemen af te snijden.

artikel 89 LV OVR

Loopt op het tijdstip van het in werking treden van het nieuwe Boek 4 geen termijn van beraad, omdat geen verklaring in de zin van het huidige artikel 1050 BWA is afgelegd, dan is artikel 4:185 BWA van toepassing. Daarbij vangt de termijn van zes maanden na het overlijden van erflater aan op het tijdstip van de inwerkingtreding van de wet indien het overlijden binnen zes maanden voor dat tijdstip heeft plaatsgevonden. Loopt op het tijdstip van inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 wel een termijn van beraad, dan is het billijk deze te eerbiedigen; erfgenaam en schuldeisers zullen zich daarop hebben ingesteld, wellicht wordt de boedelbeschrijving die artikel 1051 verlangt, pas in de zevende maand voltooid. Wel ligt het voor de hand voor de verlengingsmogelijkheid niet artikel 1051, tweede lid, doch artikel 4:185, derde lid, BWA toe te passen. Aldus is in het voorgestelde artikel 89 LV OVR bepaald.

artikel 90 LV OVR

Is een vereffening onder het thans nog geldende recht reeds aangevangen, dan kan zij het best volgens de nieuwe regels worden voortgezet, voor zover dat mogelijk is; aldus bepaalt het eerste lid. Van de inwerkingtreding van Boek 4 af vervallen de mogelijkheden tot: a. het overlaten van een beneficiair aanvaarde nalatenschap aan de beschikking van schuldeisers en legatarissen; b. de benoeming van een curator over een onbeheerde nalatenschap; c. faillietverklaring van de nalatenschap; d. boedelafscheiding; e. aanvaarding van de nalatenschap door schuldeisers van de erfgenaam; en f. de benoeming van een 'curator', indien de beneficiair aanvaard hebbende erfgenaam in gebreke blijft de verlangde zekerheid te stellen. Ook voor de reeds opengevallen nalatenschappen komt alleen vereffening, onderscheidenlijk het verzoeken van de benoeming van een vereffenaar, volgens afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 BWA in aanmerking, als een maatregel als onder a-f genoemd, dan nog niet is genomen. Is reeds vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 een maatregel als onder a tot en met f bedoeld, genomen, dan behoudt die ook nadien zijn effect. De regeling daarvan in het thans geldende recht, behalve die van het faillissement, is evenwel gebrekkig. Het heeft daarom zin om ook daarop na de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 de regeling der vereffening zoveel mogelijk van toepassing te verklaren (aldus het tweede lid van artikel 90 LV OVR). Ten slotte is het mogelijk dat ten tijde van de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4 een procedure loopt, waarin een der bovengenoemde maatregelen is gevraagd. Het verzoek of de vordering daartoe kan dan niet meer worden toegewezen. Wel kan de procedure, als zij zich daartoe leent in de stand waarin zij zich bevindt, met toepas-

sing van artikel 14, eerste en tweede lid, LV OVR worden voortgezet als een, strekkende tot de benoeming van een vereffenaar.

artikel 91 LV OVR

Artikel 4:212 BWA geeft een praktische regeling van de aansprakelijkheid voor bepaalde fouten van een wettelijk vertegenwoordiger of vereffenaar. Volgens de artikelen 3 en 122 LV OVR zou deze regeling alleen toepasselijk zijn, indien de schade voor de schuldeiser is ontstaan of althans bekend geworden na de inwerkingtreding van het nieuwe Boek 4: anders is er immers een 'gewone' vordering uit onrechtmatige daad ontstaan vóór de inwerkingtreding, die volgens het oude recht moet worden behandeld. Is echter de vereffening nog niet voltooid, dan is het eenvoudiger het geval volgens het nieuwe recht af te wikkelen, waardoor de moeite van het uitzoeken van het juiste tijdstip van het ontstaan of het bekend worden van de schade wordt bespaard. Aldus wordt in artikel 91 LV OVR voorgesteld.

artikel 92 LV OVR

De nieuwe regel van artikel 4:229, eerste lid, BWA, krachtens welke door de wet geroepen erfgenamen in de nederdalende lijn slechts tot inbreng verplicht zullen zijn voor zover de erflater dit bij de gift of bij de uiterste wilsbeschikking heeft voorgeschreven, is voorgesteld mede omdat van de zijde van het notariaat naar voren is gebracht dat de uitsluiting van inbreng bij deze categorie van erfgenamen thans vrijwel standaard wordt gemaakt. Hieruit volgt derhalve dat, indien onder het thans nog geldende recht geen ontheffing van de verplichting tot inbreng is verleend, het kennelijk de wil van de erflater is geweest, dat inbreng wel plaats vindt, anders gezegd: het zwijgen van de erflater/schenker is hier nu juist wel als een keuze (voor inbreng) te beschouwen.

Onderdeel F (artikel 142 LV OVR)

subonderdeel ten 1°

Artikel 142 LV OVR bevat voor de overeenkomst van koop het overgangsrecht. Deze bepaling is eveneens van toepassing op de wijzigingen die dit ontwerp in titel 7.1 BWA brengt, waarbij aantekening verdient dat in overeenstemming met artikel 1 LV OVR onder het woord 'wet' in artikel 142 LV OVR ook dient te worden begrepen dit ontwerp zodra het in werking is getreden. Voor het huidige artikel 7:7 BWA is thans in artikel 142, vijfde lid, bepaald dat artikel 7:7 (dat geen pendant had onder het vóór 1 januari 2002 geldende recht) slechts van toepassing is op de gevolgen van toezending van een zaak die geschiedt na het in werking treden van de wet. De achtergrond van deze overgangsbepaling is dat artikel 7:7 BWA wellicht wat rigoureuus is voor iemand die nog vóór de inwerkingtreding een ander iets heeft toegezonden om hem tot een koop te bewegen. Ditzelfde geldt, zij het in mindere mate, voor het algemene verbod van artikel

7:7, tweede en vierde lid, dat als zodanig onder het huidige recht onbekend is. Daarom is ervoor gekozen, artikel 142, vijfde lid, LV OVR ook op de wijzigingen in artikel 7:7 zoals die in dit ontwerp zijn opgenomen van toepassing te laten zijn. Dit vergt de in onderdeel 1 opgenomen aanpassing van artikel 142, vijfde lid, LV OVR, waarmee wordt bewerkstelligd dat dit artikellid ook betrekking heeft op het verrichten van diensten.

subonderdeel ten 2°

Artikel 142 LV OVR geeft voor de meeste wijzigingen die dit ontwerp brengt ook een bevredigende overgangsrechtelijke oplossing, zodat met uitzondering van de twee hierna te bespreken punten dit artikel ook deze wijzigingen kan beheersen. Dit brengt mee dat met betrekking tot de wijzigingen in de artikelen 7:5, 7:6, 7:18 en 7:19 BWA ingevolge artikel 142, tweede lid, LV OVR het oude recht wordt geëerbiedigd. Deze wijzigingen zijn derhalve niet van toepassing op een consumentenkoop die vóór het in werking treden van deze wet is gesloten. Omdat de wijzigingen in artikel 7:17 BWA niet slechts betrekking hebben op een consumentenkoop, is daarop artikel 142, eerste lid, LV OVR van toepassing. Dit brengt mee dat deze wijzigingen na het verstrijken van een jaar na het in werking treden van dit ontwerp ook van toepassing zijn op overeenkomsten van koop die vóór deze inwerkingtreding zijn gesloten. Overigens zullen de meeste van deze koopovereenkomsten binnen deze periode zijn uitgewerkt. Hierbij zij bovendien aangetekend dat met uitzondering van de tweede volzin van het vijfde lid van artikel 7:17 BWA, deze wijzigingen geen inhoudelijke verandering brengen. De artikelen 7:21 en 7:23 BWA geven regels voor de gevolgen van niet nakoming, zodat de wijzigingen daarvan beheerst worden door artikel 142, derde lid, LV OVR. Deze wijzigingen zijn derhalve onmiddellijk van toepassing in het geval de verkoper na het in werking treden van deze wet tekort schiet.

Artikel 7:6a BWA, dat voor de consumentenkoop enige regels geeft voor de garantie, dient niet van toepassing te zijn op een consumentenkoop die vóór het in werking treden van deze wet is gesloten. Het legt immers een aantal verplichtingen op de verkoper en de producent, die niet passen bij een voordien gesloten consumentenkoop. Bovendien wordt in het vijfde lid van artikel 7:6a BWA de reikwijdte van een garantie uitgebreid, hetgeen ook niet passend is voor een voordien gesloten consumentenkoop. Het voorgestelde artikel 142, zesde lid, LV OVR komt inhoudelijk overeen met het tweede lid van dit artikel. Een aparte bepaling is echter reeds nodig omdat artikel 7:6a niet alleen regels geeft die door artikel 142, tweede lid, LV OVR bestreken worden, maar ook regels voor garanties die door anderen van de verkoper worden verleend.

Op een (distributie)overeenkomst tussen een verkoper en een voorschakel die eerst na de inwerkingtreding van deze wet tot stand komt, is het nieuwe artikel 7:25, tweede lid, BWA terstond van toepassing. Deze situatie levert geen geval van overgangsrecht op.

Met het voorgestelde artikel 142, zevende lid, LV OVR is evenwel onder ogen gezien dat in een langdurige contractuele distributierelatie die vóór de inwerkingtreding van deze wet reeds bestaat, artikel 4 LV OVR tot gevolg zou hebben dat gedurende de looptijd van deze relatie een door een voorschakel gebruikt exoneratiebeding nimmer kan worden vernietigd. Het is onwenselijk deze contractuele relatie, die wellicht nog lang zal lopen, aan de toepasselijkheid van artikel 7:25, tweede lid, BWA onttrokken te houden. Wel is het wenselijk dat een dergelijk exoneratiebeding pas enige tijd na inwerkingtreding van deze wet kan worden vernietigd, zodat niet te rigoreus wordt ingegrepen in bestaande relaties. Een termijn van één jaar lijkt daarbij redelijk. In veel gevallen zullen immers bestaande overeenkomsten in die termijn zijn afgewikkeld, en anders kunnen partijen zo nodig in die termijn onderhandelen over aanpassing van de overeenkomst. Vergelijk ook artikel 138, tweede lid, LV OVR. Indien in een bestaande contractuele relatie een exoneratiebeding vernietigd kan worden zou het niet juist zijn als deze vernietiging ook effect zou hebben op zaken die zijn geleverd in de periode dat de verkoper nog niet de bevoegdheid had om dit beding te vernietigen. In artikel 142, zevende lid, LV OVR is daarmee rekening gehouden.

Onderdeel G (artikelen 143a en 143b LV OVR)

Artikel 143a LV OVR correspondeert met het bestaande artikel 142 LV OVR ten aanzien van de koop.

artikel 143b

Afdeling 7.1.9A BWA bevat over de hele linie nieuw recht. Hierbij past eerbiediging van het oude recht ten aanzien van overeenkomsten die zijn gesloten voordat afdeling 7.1.9A BWA in werking trad. De in afdeling 7.1.9A BWA opgenomen bepalingen lenen zich in het algemeen namelijk niet voor toepassing op overeenkomsten die vóór hun inwerkingtreding zijn tot stand gekomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor artikel 7:46c BWA (wijze van) verstrekken van informatie aan de consument) en de artikelen 7:46d en 46e BWA (bedenktijd). In het eerste lid van het nieuwe artikel 143b LV OVR (te lezen in samenhang met artikel 2, tweede lid, LV OVR) is de hiervoor omschreven overgangsregel neergelegd.

Voor artikel 7:46c, eerste lid, en artikel 7:46h BWA, die niet zien op de situatie dat een overeenkomst is tot stand gekomen, kan het voorgestelde artikel 143b, eerste lid, LV OVR niet gelden. Ditzelfde geldt voor artikel 7:46g BWA, waarin het gaat om de frauduleuze betaling met een betaalkaart van een consument; deze kan na de inwerkingtreding plaatsvinden, ook al is de betrokken overeenkomst op afstand reeds voordien gesloten. De in genoemde drie bepalingen uit afdeling 7.1.9A BWA opgenomen voorschriften lenen zich voor onmiddellijke werking; men zie aldus artikel 143b, tweede lid, LV OVR.

Onderdeel H (artikelen 146 tot en met 153a LV OVR)

artikel 146 LV OVR

Artikel 7:182 BWA, in titel 7.3 (Schenking) van Boek 7 BWA, bepaalt dat het geschonkene onder bewind kan worden gesteld en verklaart op dat bewind de bepalingen van afdeling 4.4.7 van Boek 4 BWA (Erfrecht), behoudens enkele nadere bepalingen, van overeenkomstige toepassing. Ook al bevat de geldende wet geen uitdrukkelijke bepaling ter zake, toch neemt men vrij algemeen aan dat een onder het thans geldende recht ingesteld bewind over het geschonkene geldig is. Het komt wenselijk voor, dat afdeling 4.4.7 BWA ook voor een bewind, dat in verband met schenking onder het geldende recht is ingesteld, aanvullend kan werken. Blijkens de voorgestelde overgangsbepaling zijn van de inwerkingtreding van titel 7.3 BWA af de nieuwe bepalingen van afdeling 4.4.7 BWA van overeenkomstige toepassing, behoudens voor zover daarvan bij het bewind afwijkende regelingen zijn getroffen. Eenzelfde benadering derhalve als bij het hiervoor besproken artikel 87 LV OVR.

artikelen 147 tot en met 153a ter zake van huur.

Algemeen

Voor de in de nieuwe titel 4 van Boek 7 BWA opgenomen bepalingen gelden de algemene regels van overgangsrecht, voor zover daarvan niet in de hierna te bespreken bepalingen in paragraaf 7 LV OVR wordt afgeweken. Die algemene regels zijn te vinden in paragraaf 1 LV OVR; zie overigens ook, in paragraaf 6 LV OVR, artikel 128 LV OVR (wanprestatie). Daarbij verdient opmerking dat waar bedoelde bepalingen spreken van 'de wet', zij mede doelen op de onderhavige titel 4 van Boek 7 BWA ter zake van huur en in zoverre mede op het tijdstip van in werking treden van die titel. Zulks volgt uit artikel 1, tweede lid, LV OVR. Hieruit vloeit het volgende voort. De regels van titel 4 van Boek 7 BWA gaan van het tijdstip van inwerkingtreding af ook voor tevoren reeds gesloten huurovereenkomsten gelden, echter alleen voor de toekomst. Dit volgt uit artikel 2, eerste lid, LV OVR. Uit artikel 3 LV OVR volgt voorts dat uit de huurovereenkomst voor het tijdstip van in werking treden reeds verkregen vorderingsrechten ('vermogensrechten') worden geëerbiedigd en dat geen nieuwe vorderingsrechten ontstaan als alle feiten die titel 4 van Boek 7 daarvoor eist, reeds voordien waren voltooid. Dit uitgangspunt dient evenwel op een aantal punten te worden gecorrigeerd of nader uitgewerkt. Het onderhavige voorstel bevat daarvoor een aantal bepalingen van overgangsrecht, op te nemen in paragraaf 7 LV OVR. Men lette erop dat waar deze regels bepalen dat het nieuwe recht op een bepaald feit niet van toepassing is, dit krachtens artikel 2, tweede lid, LV OVR meebrengt dat het voorafgaande recht daarop van toepassing blijft. De onderhavige nieuwe regels zijn ontleend aan artikel IV van de Nederlandse Invoe-

ringswet titel 4 van Boek 7 (Huur) van het Burgerlijk Wetboek en de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte van 22 mei 2003, Stb. 218 (Kamerstukken 28 064). Ook de Nederlandse toelichting is overgenomen.

artikel 147 LV OVR

In afwijking van de artikelen 2 en 14 LV OVR is bepaald dat het voor de inwerkingtreding van titel 4 van Boek 7 BWA geldende recht wordt geëerbiedigd in lopende procedures. De regel voorkomt processuele complicaties. Zij is gerechtvaardigd omdat het nieuwe recht niet zo dringende wijzigingen ten opzichte van het voorafgaande bevat, dat het ook in lopende procedures ingeroepen moet kunnen worden.

artikel 148 LV OVR

In afwijking van artikel 4 LV OVR wordt bepaald dat de bepalingen in titel 4 van Boek 7 BWA die tot nietigheid of vernietigbaarheid van een beding in een huurovereenkomst leiden, onmiddellijke werking hebben, ook voor wat betreft lopende huurovereenkomsten. Dit is in overeenstemming met de bescherming die de dwingende bepalingen van titel 4 van Boek 7 BWA in het bijzonder aan de huurder beogen te geven. De regel geldt krachtens artikel 147 LV OVR niet in lopende procedures.

artikel 149 LV OVR

Dit artikel bevat een uitwerking van de uit artikel 2, eerste lid, LV OVR voortvloeiende onmiddellijke werking. Is onder het voorafgaande recht toestemming gevraagd, maar heeft de verhuurder op het tijdstip van in werking treden nog geen antwoord gegeven, dan kan artikel 7:215 BWA toepassing vinden, zij het met een aanpassing met het oog op de termijn van artikel 7:215, tweede lid, BWA. Het is niet nodig dat de huurder die reeds toestemming heeft verzocht, na dat tijdstip opnieuw toestemming vraagt. Weigert de verhuurder zijn toestemming of geeft hij niet binnen acht weken sedert de inwerkingtreding antwoord, dan kan de huurder zich overeenkomstig artikel 7:215, derde lid, BWA tot de rechter wenden. Verleent de verhuurder zijn toestemming, dan is hij daaraan uiteraard gebonden, evenals hij dit onder het voorafgaande recht geweest zou zijn.

artikel 150 LV OVR

Ook hier gaat het om een uitwerking van de onmiddellijke werking. Beslissend voor de toepassing van artikel 7:220, tweede lid, BWA behoort te zijn of het redelijk voorstel waarvan die bepaling spreekt, na het in werking treden van dat artikel is gedaan. De regeling van de gedoogplicht geeft een samenstel van regels die nauw verband houden met elkaar. Het zou tot onzekerheid en verwarring leiden, indien dit geheel van regels ook van toepassing zou zijn op renovatievoorstellen door de verhuurder gedaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding.

artikel 151 LV OVR

Artikel 7:221 BWA behoort ten opzichte van reeds bestaande huurovereenkomsten het oude recht te eerbiedigen. Onder het voorafgaande, vooralsnog geldende recht is de huurder niet bevoegd tot onderhuur. Dat brengt mee dat de verhuurder onder dat recht onderhuur niet bij beding hoeft uit te sluiten. Hij dient er dan op te kunnen vertrouwen dat de huurder na het in werking treden van artikel 7:221 BWA niet ineens tot onderhuur bevoegd wordt, bij gebreke van een beding dat pas nodig is geworden door dat artikel zelf, dat van aanvullend recht is.

artikel 152 LV OVR

Ook artikel 7:224, derde lid, BWA behoort ten opzichte van reeds bestaande huurovereenkomsten het oude recht te eerbiedigen. De in die zin vervatte bewijslastregel gaat immers ervan uit dat de verhuurder juist met het oog op die regel een beschrijving zal opmaken. Onder het voorafgaande recht zal hij daarop niet bedacht geweest zijn.

artikel 153 LV OVR

Dit artikel bevat een nadere regel met het oog op het geval dat de huurder minder dan zes maanden voor het in werking treden van titel 4 van Boek 7 BWA is overleden. Het is redelijk dat de erfgenamen dan van de opzeggingsbevoegdheid van artikel 7:229, tweede lid, BWA kunnen profiteren. Dit vereist evenwel een aanpassing van de termijn van zes maanden die in dit lid is vvat. Is de huurder meer dan drie maanden voor de inwerkingtreding overleden, dan wordt die termijn, die anders zes maanden na dit overlijden zou aflopen, verlengd tot drie maanden na de inwerkingtreding. Is de huurder minder dan drie maanden voor de inwerkingtreding overleden, dan wordt artikel 7:229, tweede lid, BWA onverkort toegepast en loopt de termijn zes maanden na het overlijden af. De erfgenamen hebben dus in het in dit artikel bedoelde geval steeds ten minste drie maanden de tijd om tot opzegging over te gaan. Nu hier een meer genuanceerde regel wenselijk is geacht, stelt het artikel de algemene regels van artikel 7 LV OVR terzijde.

artikel 153a LV OVR

De koppeling aan de historische bouwkosten in de Huurcommissieverordening is wat betreft de huurprijvaststelling vervangen door een koppeling aan de marktwaarde. Bestaande huurovereenkomsten die thans onder de Huurcommissieverordening vallen worden echter ontzien (eerste lid). Eindigt de huurovereenkomst, dan eindigt ook de toepasselijkheid van de Huurcommissieverordening. Overlijdt de huurder, dan eindigt de huur niet zonder meer (artikel 7:229 BWA). De ingevolge het onderhavige artikel 153a, eerste lid, LV OVR gehandhaafde toepasselijkheid van de Huurcommissieverordening eindigt dan echter wel, tenzij het een woning betreft en de huur (voor de eerste

keer) wordt voortgezet door, kort gezegd, een huisgenoot. Aldus artikel 153a, tweede lid, LV OVR, waarvan de formulering is ontleend aan artikel 7:268, tweede lid, Ned.BW.

Wat betreft bedrijfsruimte wordt in het derde lid een uitgestelde werking voorgesteld van vijf jaren.

Onderdeel I (artikelen 160 tot en met 166 LV OVR)

artikel 160 LV OVR

Aangezien wordt voorgesteld de huidige regeling van het arbeidsreglement te laten vervallen, zou er zonder een overgangsbepaling geen wettelijk regime zijn voor de nu reeds bestaande arbeidsreglementen. Om twijfel uit te sluiten omtrent de vraag of de inhoud van een nu bestaand arbeidsreglement na de inwerkingtreding van deze landsverordening wel of niet tot de inhoud van de arbeidsovereenkomst behoort, is bepaald dat die inhoud deel gaat uitmaken van de arbeidsovereenkomst. Wanneer nu een eenzijdig wijzigingsbeding voorkomt in een arbeidsovereenkomst kan de werkgever na de inwerkingtreding van deze landsverordening daarop een beroep doen slechts indien hij een zwaarwichtig belang heeft als bedoeld in artikel 7:613, eerste lid, BWA. Dit volgt uit de onmiddellijke werking van het voorgestelde artikel 7:613 BWA. In combinatie met het onderhavige artikel 160 LV OVR betekent dit dat na de inwerkingtreding de werkgever een beroep op een in de arbeidsovereenkomst opgenomen eenzijdig wijzigingsbeding kan doen, ook met betrekking tot arbeidsvoorwaarden die zijn geregeld in een nu bestaand arbeidsreglement en die na de inwerkingtreding op grond van het onderhavige artikel 160 LV OVR deel uitmaken van de arbeidsovereenkomst, uiteraard mits aan de voorwaarden van artikel 7:613 BWA is voldaan.

artikel 161 LV OVR

Teneinde te voorkomen dat werknemers, wat betreft vakantiedagen, door de overgang naar een nieuw stelsel in een nadelige positie komen te verkeren zullen cao-partners in de gelegenheid moeten worden gesteld om de thans geldende afspraken te herzien in het licht van de nieuwe wettelijke regeling. Door afspraken te maken over de modaliteiten, waaronder ten aanzien van bovenwettelijke vakantiedagen mag worden afgeweken van de nieuwe vakantieregeling, kunnen cao-partners de bescherming die thans nog door de wet wordt geboden vervangen door afspraken op cao-niveau. Deze (nieuwe) bescherming kan niet opzij worden gezet door schriftelijke afspraken op individueel niveau; met de cao strijdige bedingen zijn immers nietig. De bij cao gemaakte afspraken blijven gelden totdat zij door tijdsverloop of opzegging zijn beëindigd. In het onderhavige artikel 161 LV OVR is gekozen voor een overgangsregeling waarbij ten aanzien van bovenwettelijke vakantie-rechten die hun oorsprong vinden in een cao, dan wel publiek-rechtelijke regeling, gedurende een termijn van drie jaar na inwerkingtreding van de

landsverordening slechts bij cao dan wel publiekrechtelijke regeling kan worden afgeweken van het wettelijke regime. Dit betekent dat gedurende drie jaar na het tijdstip van inwerkingtreding alleen bij cao of publiekrechtelijke regeling mag worden afgeweken en na het verstrijken van die termijn bij schriftelijke overeenkomst. Indien in deze drie jaar geen collectieve afspraken tot stand komen, is gedurende die overgangstermijn afwijking op individueel niveau niet mogelijk. Na het verstrijken van deze termijn kunnen ten aanzien van de bovenwettelijke vakantierechten afwijkende afspraken bij schriftelijke overeenkomst worden gemaakt, tenzij er collectieve afspraken zijn gemaakt. Als bovenwettelijke vakantieaanspraken hun oorsprong vinden in een ander instrument dan een cao of een publiekrechtelijke regeling, bestaat vanaf het tijdstip van inwerkingtreding van de wet de mogelijkheid om bij schriftelijke overeenkomst afwijkende afspraken te maken ten nadele van de werknemer. De overgangsregeling ziet niet op de situatie waarin een collectieve arbeidsovereenkomst, op het moment van inwerkingtreding van het onderhavige ontwerp door tijdsverloop of door opzegging is beëindigd. In dat geval zijn de individuele werkgever en werknemer vrij om nieuwe afspraken te maken. Indien nog geen nieuwe afspraken zijn gemaakt, blijven de bepalingen van de – niet meer van kracht zijnde – collectieve arbeidsovereenkomst tussen de werkgever en de werknemer gelden (de zogenaamde nawerking van de collectieve arbeidsovereenkomst). Niettemin is er geen sprake meer van ‘bij collectieve arbeidsovereenkomst overeengekomen’ bovenwettelijke aanspraken maar volgen deze aanspraken uit de door die collectieve arbeidsovereenkomst gemodelleerde individuele arbeidsovereenkomst.

artikel 163 LV OVR

Deze bepaling correspondeert met het bestaande artikel 142 LV OVR ten aanzien van de koop.

artikel 166 LV OVR

Algemeen

Ingevolge artikel 1 LV OVR wordt in de daaropvolgende artikelen van die landsverordening onder ‘de wet’ verstaan de in werking getreden bepalingen van de Boeken 1 en volgende. Met de hier genoemde in werking getreden bepalingen wordt mede bedoeld op bepalingen van de Boeken 1 en volgende die na de inwerkingtreding van de LV OVR zijn tot stand gekomen en in werking getreden, derhalve ook op de in titel 7.13 BWA vervatte bepalingen met betrekking tot de vennootschap. Dit betekent dat met name ook de in paragraaf 1 LV OVR neergelegde Algemene bepalingen van overgangsrecht, waaronder de hoofdregels omtrent onmiddellijke werking (artikel 2 LV OVR) en verkregen rechten (artikel 3 LV OVR), voor de in werking getreden bepalingen van titel 7.13 BWA van belang zijn. Ten aanzien van enkele afzonderlijke artikelen van titel 7.13 BWA is echter een bijzondere overgangsbepaling gewenst.

artikel 7:803 BWA

Dit artikel regelt de gevolgen van de nietigheid van de overeenkomst van vennootschap; of de overeenkomst nietig is, wordt niet hier maar elders geregeld, zie onder meer artikel 3:40 BWA. Deze gevolgen kunnen pas worden ingeroepen na het tijdstip van inwerkingtreding, maar ook als de overeenkomst is aangegaan voor het tijdstip van inwerkingtreding bestaat er geen bezwaar tegen het intreden van die gevolgen. Dit behoort ook te gelden voor de hoofdelijke aansprakelijkheid zoals voorzien in de laatste volzin van artikel 7:803, eerste lid. Daartoe is een uitdrukkelijke overgangsbepaling wenselijk, die dan duidelijkheidshalve op het gehele eerste lid betrekking kan hebben; zie het voorgestelde artikel 166, eerste lid, LV OVR.

artikel 7:811 BWA

Voor de huidige vennootschap onder firma, die door de inwerkingtreding van het nieuwe recht een openbare vennootschap is, levert dit artikel geen overgangsrechtelijke vragen op, omdat het niet afwijkt van het thans geldende recht. Er moet echter ook rekening worden gehouden met een openbare (beroeps)maatschap naar huidig recht, die met de inwerkingtreding van het nieuwe recht een openbare vennootschap wordt. Wat betreft het eerste lid van artikel 7:811 BWA ontstaat bij de openbare maatschap een ruimere vertegenwoordigingsbevoegdheid. Het tweede lid speelt voor deze maatschap een rol omdat vóór de inwerkingtreding voor haar een inschrijving overeenkomstig de eisen van het Handelsregisterverordening niet aan de orde was. Dit maakt het wenselijk de maatschap die naar het nieuwe recht een openbare vennootschap zal zijn, een termijn te gunnen om aan de verplichting tot inschrijving te voldoen. Men zie het tweede lid van artikel 166 LV OVR.

artikel 7:813 BWA

Het eerste lid van dit artikel komt overeen met hetgeen naar huidig recht reeds geldt voor de vennootschap onder firma. In zoverre is geen overgangsbepaling nodig. Wel moet een voorziening worden gegeven voor de openbare maatschap die naar het nieuwe recht een openbare vennootschap wordt. Naar huidig recht bestaat, kort gezegd, voor de verbintenissen van de maatschap een aansprakelijkheid van de maten voor gelijke delen, maar naar het nieuwe recht zal volgens het eerste lid hoofdelijke aansprakelijkheid bestaan. Het ligt voor de hand dat voor verbintenissen die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van titel 7.13 BWA zijn ontstaan de bestaande aansprakelijkheid voor gelijke delen blijft bestaan, en dat de hoofdelijke aansprakelijkheid alleen geldt voor verbintenissen die zijn ontstaan na het tijdstip van inwerkingtreding. Ofschon dit resultaat ook reeds zou kunnen worden afgeleid uit artikel 3 LV OVR, verdient het duidelijkheidshalve toch de voorkeur hiertoe een uitdrukkelijke bepaling op te nemen; zie het voorgestelde derde lid van artikel 166 LV OVR.

Voor het tweede lid gelden soortgelijke overwegingen, in het bijzonder ook met het oog op de in het slot van deze bepaling gegeven voorziening die inhoudt dat een vennoot aan wie de tekortkoming niet kan worden toegerekend, niet aansprakelijk is. Het derde lid wijkt niet af van hetgeen naar huidig recht geldt, zodat een overgangsbepaling niet nodig is.

artikel 7:814 BWA

Dit artikel bevat een regeling die goeddeels ook al naar huidig recht geldt. Niettemin is ter vermijding van mogelijke misverstanden met het oog op de van het huidige recht afwijkende voorzieningen een uitdrukkelijke overgangsbepaling gewenst. Deze is opgenomen in artikel 166, vierde lid, LV OVR.

artikel 7:815 BWA

Deze bepaling komt weliswaar in een aantal opzichten overeen met het huidige recht, maar dat is niet over de gehele lijn het geval. Daarom verdient het aanbeveling een uitdrukkelijke overgangsbepaling op te nemen, die als voor de hand liggend uitgangspunt inhoudt dat het artikel slechts van toepassing is op winst en verlies behaald onderscheidenlijk geleden na het tijdstip van inwerkingtreding. Zie het voorgestelde vijfde lid van artikel 166 LV OVR.

artikel 7:816 BWA

Voor dit artikel gelden overeenkomstige overwegingen. Verwezen zij ook hier naar artikel 166, vijfde lid, LV OVR.

artikelen 7:821 tot en met 7:824 BWA

Van deze artikelen kan niet zonder meer worden gezegd dat zij met het huidige recht overeenstemmen. Wel kan worden betoogd dat het voor de hand ligt dat zij slechts van toepassing zijn als het relevante rechtsfeit (de uittreding, opvolging of toetreding van een vennoot) zich heeft voorgedaan na het tijdstip van inwerkingtreding. Niettemin ware voor alle duidelijkheid een uitdrukkelijke overgangsbepaling op te nemen. Zie het voorgestelde zesde lid van artikel 166 LV OVR.

artikelen 7:825 tot en met 7:831b BWA

De regeling met betrekking tot de vereffening en verdeling verschilt in een aantal opzichten van hetgeen dienaangaande naar het huidige recht geldt. Het ligt voor de hand dat, indien een vennootschap onder het huidige recht is ontbonden, de vereffening en verdeling ook volgens het huidige recht moeten worden afgewikkeld. Het zou tot lastige complicaties leiden, indien in de loop van de vereffening op een ander stelsel zou moeten worden overgegaan. Ofschoon dit ook zonder uitdrukkelijke overgangsbepaling wel

zou kunnen worden aangenomen, verdient het aanbeveling met het oog op de duidelijkheid voor de wetstoepasser een overgangsbepaling op te nemen. Zie het zevende lid van het voorgestelde artikel 166 LV OVR.

Onderdeel J (artikelen 168 en 168a LV OVR)

artikel 168 LV OVR

Deze bepaling bevat het overgangsrecht dat noodzakelijk is voor een ordentelijke invoering van het nieuwe verzekeringsrecht. Hierover zij vooraf opgemerkt dat de wijzigingen die het onderhavige ontwerp in het verzekeringsrecht aanbrengt niet zodanig ingrijpend zijn dat het reeds daarom wenselijk is om de nieuwe wet in haar geheel onmiddellijke werking te onthouden voor op het tijdstip van haar inwerkingtreding reeds gesloten overeenkomsten van verzekering. De bepalingen lenen zich bovendien ook daar waar het verzekeringsrecht gewijzigd wordt in meerderheid goed voor toepassing op reeds bestaande rechtsverhoudingen. Dit brengt mee dat er ook geen reden is om aan het nieuwe verzekeringsrecht voor lopende verzekeringen voor een bepaalde periode uitgestelde werking te verlenen. Voor het nieuwe verzekeringsrecht kan dan ook de hoofdregel van onmiddellijke werking gelden (artikel 2, eerste lid, LV OVR). Het in dit artikel bepaalde geeft aan waar of in hoeverre van deze hoofdregel is afgeweken. Een afwijking van de hoofdregel van onmiddellijke werking is wenselijk voor de regeling van de omvang van de mededelingsplicht; zie het eerste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR. Artikel 7:928 BWA regelt de omvang van de mededelingsplicht van de verzekeringnemer bij het aangaan van de verzekering, waarbij de artikelen 7:929 en 7:930 BWA de gevolgen van niet-nakoming van de mededelingsplicht voor respectievelijk de verzekering zelf en de uitkeringsplicht regelen. Artikel 7:928 BWA leent zich alleen voor toepassing op verzekeringen die na de inwerkingtreding zijn aangegaan. Immers, alleen voor deze verzekeringen kan artikel 7:928 BWA de omvang van de mededelingsplicht bij het aangaan van de verzekering regelen. Dit betekent dat bij verzekeringen die vóór de inwerkingtreding van de wet zijn gesloten, de omvang van de mededelingsplicht moet worden beoordeeld naar het oude recht (artikel 2, tweede lid, LV OVR). Overigens zij er hierbij op gewezen dat voor wat betreft de omvang van de mededelingsplicht al wel in belangrijke mate door de rechtspraak is geanticipeerd op de nieuwe regeling, zodat naar huidig recht de omvang van de mededelingsplicht nauw aansluit bij die van artikel 7:928 BWA. Toch is toepasselijkheid van het oude recht hier op zijn plaats omdat van een volledige anticipatie op artikel 7:928 BWA geen sprake is. Men denke bijvoorbeeld aan vragen omtrent het strafrechtelijk verleden.

(tweede lid)

De artikelen 7:929 en 7:930 BWA regelen de sancties bij niet-nakoming van de mededelingsplicht. De nieuwe regeling omvat in vergelijking met artikel 320 WvK een genu-

anceerdere regeling, waarbij met name het 'alles-of-niets' karakter van deze laatste regeling is gemitigeerd. Tegen toepassing van de nieuwe sanctieregeling op verzekeringen die vóór de inwerkingtreding van de wet zijn gesloten bestaat evenwel het bezwaar dat dit tot een verzwaring van de positie van de verzekeraar kan leiden. Men denke voornamelijk aan de situaties waar de verzekeraar onder het nieuwe recht een verminderde uitkering, doch onder het thans geldende recht in het geheel geen uitkering verschuldigd is. Een verzekeraar heeft daar bij de premiestelling van al lopende verzekeringen geen rekening mee kunnen houden. Daarentegen bestaat er ook bezwaar tegen om mogelijk nog lang lopende overeenkomsten aan de nieuwe genuanceerde sanctieregeling onttrokken te houden. Dit temeer omdat dit ook zou afwijken van het in artikel 5 LV OVR neergelegde algemene uitgangspunt dat naar oud recht vernietigbare rechtshandelingen door minder streng nieuw recht worden geheeld. Bedacht zij immers dat de verzekeraar naar het huidige recht de verzekering bij verzwijging kan vernietigen, terwijl ingevolge artikel 7:929 BWA de verzekering blijft bestaan, zij het onder omstandigheden met de mogelijkheid om de verzekering op te zeggen. Tenslotte geldt voor de praktijk als bezwaar dat wellicht nog jaren na de inwerkingtreding twee verschillende sanctieregelingen naast elkaar toegepast moeten worden. Dit alles afwegende is ervoor gekozen om aan de nieuwe sanctieregeling voor lopende overeenkomsten een uitgestelde werking van één jaar te verlenen. Vergelijk ook artikel 138 LV OVR, waarbij voor eenzelfde termijn een uitgestelde werking is verleend voor de regeling van de algemene voorwaarden. Het bezwaar dat onmiddellijke werking tot een verzwaring van de positie van de verzekeraar zal leiden, kan gedurende dat jaar voldoende worden ondervangen door de premies aan te passen. Het aanknopingspunt voor de toepasselijkheid van de nieuwe sanctieregeling is het tijdstip waarop de verzekeraar er zich tegenover de verzekerde op beroept dat aan de mededelingsplicht niet is voldaan. Zie het tweede lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR. Voor de goede orde zij nog opgemerkt dat het hier – zoals hierboven is toegelicht – verzekeringen betreft waarvan de omvang van de mededelingsplicht wordt beheerst door artikel 320 WvK, waarnaar dit lid dan ook verwijst.

Artikel 7:950 BWA geeft de erfgenamen en de verzekeraar de mogelijkheid om na het overlijden van de verzekeringnemer de verzekering niet voort te zetten. Beiden kunnen de verzekering binnen negen maanden na het overlijden opzeggen. Het huidige recht kent deze mogelijkheid niet, al is veelal in de polis wel een regeling ter zake getroffen. Zonder nadere regeling zullen evenwel de overleden verzekeringnemer en de verzekeraar beoogd hebben dat de verzekering ten behoeve van de erfgenamen doorloopt indien de verzekeringnemer is overleden. Artikel 7:950 BWA dient daarom alleen van toepassing te zijn op verzekeringen die na de inwerkingtreding van dit artikel zijn gesloten. Immers alleen bij nadien gesloten verzekeringen kan met dit artikel rekening worden gehouden, en zo wenselijk een afwijkende regeling in de polis worden opgenomen.

Zie het eerste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR. Onder het huidige recht is de verzekeraar van zijn verplichting tot schadevergoeding ontslagen in geval van merkelijke schuld van de verzekerde. Naar komend recht vergoedt de verzekeraar ingevolge artikel 7:952 BWA geen schade in geval van opzet of roekeloosheid van de verzekerde. Aangenomen wordt dat dit laatste een beperktere reikwijdte heeft. In thans lopende polissen is veelvuldig een regeling opgenomen in die zin dat ook zwaardere vormen van merkelijke schuld gedekt zijn, dan wel juist lichtere graden van schuld van de dekking zijn uitgesloten. Deze regelingen blijven na de inwerkingtreding van artikel 7:952 BWA hun betekenis behouden, nu deze bepaling van regelend recht is. In het geval bij thans lopende verzekeringen geen regeling is getroffen, moet worden aangenomen dat partijen hebben beoogd merkelijke schuld van de dekking uit te sluiten. Voorkomen moet worden dat door het in werking treden van artikel 7:952 BWA in dat opzicht een ruimere dekking ontstaat. Deze bepaling is daarom alleen van toepassing op verzekeringen die na de inwerkingtreding zijn gesloten. Alleen bij deze verzekeringen kan immers met dit artikel rekening worden gehouden, en zo wenselijk een afwijkende regeling in de polis worden opgenomen. Zie wederom het eerste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR. Naar huidig recht is niet-dwingend voorgeschreven binnen welke grenzen de verzekeraar gehouden is tot vergoeding van de bereddingskosten. De verzekeraar kan derhalve in de polis bepalen dat deze kosten in het geheel niet, dan wel tot een beperkt bedrag worden vergoed. Het vijfde en zesde lid van artikel 7:963 BWA stellen hieraan paal en perk. Deze leden lenen zich evenwel niet voor toepassing op verzekeringen die vóór het tijdstip van het in werking treden van de wet zijn gesloten. Dit omdat in het geval bij deze verzekeringen in de polis beperkingen in de vergoeding van bereddingskosten zijn opgenomen, dit van invloed zal zijn geweest op de premiestelling. Zie het eerste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR. In de tweede volzin van dit lid wordt hierop evenwel een uitzondering gemaakt indien de verzekeraar met het oog op het in werking treden van de wet dan wel op of na dit tijdstip de voorwaarden van de overeenkomst wijzigt. Dit is immers voor de verzekeraar telkens een goede gelegenheid om de premies zo nodig aan te passen aan de meer omvangrijke dwingende verplichting tot vergoeding van bereddingskosten. Dit geldt dan alleen voor bereddingsmaatregelen die nadien zijn genomen.

De meeste bepalingen van afdeling 7.17.3 BWA kunnen zonder problemen worden toegepast op bestaande sommenverzekeringen. Problemen zijn echter mogelijk bij artikel 7:966, vierde lid, BWA. Daarin wordt de aanwijzing van een begunstigde als hoofdgerechtigde tot zekerheid geconverteerd tot een aanwijzing als pandhouder, welke regel van overeenkomstige toepassing is op een aanwijzing als hoofdgerechtigde tot aflossing van een schuld, tenzij de aanwijzing is beperkt tot hetgeen ter zake aan de begunstigde is verschuldigd. Teneinde hier mogelijke onzekerheid te vermijden, bestaat er geen bezwaar tegen de werking van artikel 7:967, vierde lid, BWA te beperken tot na

inwerkingtreding van het nieuwe recht gesloten sommenverzekeringen, waarbij de verzekeraar steeds met de bepaling rekening kan houden. Zie het eerste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR.

(derde lid)

Artikel 7:935 BWA regelt nader de bevoegdheid van de verzekeraar tot verrekening van nog openstaande premies met een uitkering. Deze bevoegdheid wordt ten opzichte van het huidige recht in het eerste lid uitgebreid, en in het tweede lid beperkt. Deze bepaling leent zich voor toepassing op verzekeringen die vóór de inwerkingtreding van de wet zijn aangegaan, zij het dat de door artikel 7:935 BWA gebrachte wijzigingen in de bevoegdheid tot verrekening zich bezwaarlijk lenen voor toepassing indien een uitkering reeds verschuldigd is geworden voor de inwerkingtreding van deze bepaling. In het derde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR is daarmee rekening gehouden.

Artikel 7:936, tweede lid, BWA verplicht bij een delcredere beding de verzekeraar die een uitkering verschuldigd is geworden daarvan aan de tussenpersoon af te dragen hetgeen deze nog aan premies van de verzekeringnemer te vorderen heeft. Het derde, vierde en vijfde lid van dit artikel geven nadere regels voor dit recht op afdracht. Dit recht op afdracht komt de tussenpersoon toe ongeacht de rechten van derden, en gaat onder meer – zoals hierboven is toegelicht – boven het voorrecht van de benadeelde. Deze leden lenen zich voor toepassing op verzekeringen die voor de inwerkingtreding van de wet zijn aangegaan, doch lenen zich ook hier wegens de wijzigingen die dit artikel brengt bezwaarlijk voor toepassing indien een uitkering reeds verschuldigd is geworden voor de inwerkingtreding van deze leden. Hetzelfde geldt voor het zesde lid dat nadere regels geeft voor de bevoegdheid van de tussenpersoon tot verrekening van nog openstaande premies indien deze als gevolmachtigde de uitkering heeft ontvangen. In het derde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR is daarmee telkens rekening gehouden. De in artikel 7:937 BWA neergelegde regel die inhoudt dat de verzekeraar bij betaling aan de tussenpersoon pas is gekweten zodra de uitkering aan de tot uitkering gerechtigde is voldaan, dient ook vanzelfsprekend alleen van toepassing te zijn op uitkeringen die na de inwerkingtreding verschuldigd worden. Het derde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR bewerkstelligt dit.

(vierde lid)

Het eerste en tweede lid van artikel 7:940 BWA hebben onmiddellijke werking. Het eerste lid ziet op de opzegging teneinde een verlenging van de overeenkomst te voorkomen. Het tweede lid biedt de mogelijkheid van een tussentijdse opzegging voor verzekeringen die zijn aangegaan voor een periode van meer dan vijf jaren. Deze leden verlangen met een enkele uitzondering een opzegging met een termijn van twee maanden om deze rechtsgevolgen toe doen intreden. Uit artikel 2, eerste lid, LV OVR valt af te

leiden dat deze leden van toepassing zijn indien het tijdstip van de verlenging zou ingaan, onderscheidenlijk het tijdstip van voltooiing van de periode van vijf jaren zou plaatsvinden op of na het tijdstip van het in werking treden van de wet. Het vierde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR stelt dit duidelijkheidshalve buiten twijfel. Dit brengt mee dat de verzekeringnemer al vooruitlopend op het nieuwe recht reeds vóór de inwerkingtreding met inachtneming van deze termijn kan opzeggen, indien de verlenging, respectievelijk het verstrijken van de zojuist genoemde periode zou plaatsvinden binnen twee maanden na deze inwerkingtreding.

(vijfde lid)

Artikel 7:948 BWA geeft vorm aan de regel dat de verzekering het belang volgt. Het artikel is evenwel aanzienlijk beperkter van strekking dan uit het huidige recht voortvloeit: de verzekering volgt het belang nog maar korte tijd, tenzij partijen tegen de voortzetting van de verzekering geen bezwaar hebben. Zo vervalt ingevolge het tweede lid de verzekering een maand nadat zij op de nieuwe verzekerde is overgegaan, tenzij deze binnen die termijn de verzekeraar te kennen heeft gegeven de overeenkomst voort te willen zetten. Er bestaat geen bezwaar tegen deze regeling van toepassing te laten zijn op lopende verzekeringen, tenzij de verzekering voor de inwerkingtreding van de wet op de nieuwe verzekerde is overgegaan. Deze verzekerde mag er immers op vertrouwen dat de verzekering onvoorwaardelijk op hem is overgegaan zodat voor continuering een verklaring als bedoeld in het tweede lid niet noodzakelijk is. Het vijfde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR houdt daarmee rekening. Deze bepaling heeft uiteraard slechts voor een korte periode betekenis, doch deze overgangssituatie kan niet ongeregeld blijven.

(zesde lid)

Ook de directe actie van artikel 7:954 BWA leent zich voor toepassing op lopende verzekeringen. Dit is slechts anders voor zover de verzekeraar reeds vóór het tijdstip van het in werking treden van de wet de uitkering heeft voldaan. De verzekeraar moet er in dat geval immers op kunnen vertrouwen dat hij de uitkering bevrijdend aan de verzekerde heeft betaald. Het zesde lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR houdt daarmee rekening. Dit betekent dat een benadeelde voor zover de schade nog niet is afgewikkeld ook rechtstreekse betaling kan verlangen ter zake van een schadevoorzak dat heeft plaatsgevonden vóór het tijdstip van het in werking treden van de wet. De positie van de verzekeraar wordt immers in die situatie niet verzwakt. Dit is van belang omdat in het bijzonder bij letselschades de afwikkeling vaak veel tijd in beslag neemt, waardoor het risico van faillissement van de verzekerde navenant groter is.

(zevende lid)

Artikel 7:961, eerste lid, BWA bepaalt dat een verzekerde bij meervoudige verzekering elke verzekeraar kan aanspreken. Het derde lid bepaalt vervolgens dat iedere verzekeraar naar evenredigheid zijn deel draagt. Uit de huidige wet lijkt te volgen dat de verzekerde in eerste instantie alleen de oudste verzekering kan aanspreken, en voor zover deze niet de volle waarde dekt, de volgende verzekeraar. Uit HR 12-4-1985, NJ 1985, 876 en HR 27-2-1998, NJ 1998, 764 blijkt evenwel dat zulks slechts opgaat voor verzekeringen die het belang bij het behoud van een zaak dekken. Uit deze arresten kan worden afgeleid dat bij andere verzekeringen de verzekerde iedere verzekeraar kan aanspreken, terwijl uit HR 13-12-1991, NJ 1992, 316 kan worden afgeleid dat daarbij ook voor de onderlinge draagplicht van de betrokken verzekeraars een regel als artikel 7:961, derde lid, BWA reeds geldend recht is. Dit brengt mee dat de regel dat de verzekerde alleen de oudste verzekering kan aanspreken, welke verzekeraar in beginsel ook de gehele schade moet dragen, naar huidig recht alleen ziet op verzekeringen die het belang bij het behoud van een zaak dekken, en dus voor andere verzekeringen de inwerkingtreding van artikel 7:961 BWA geen wijzigingen brengt. Met het oog op eerstbedoelde verzekeringen is in het zevende lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR een overgangsbepaling opgenomen, erop neerkomende dat de verzekeraar op een onder het oude recht gesloten polis niet verdergaand kan worden aangesproken dan onder het oude recht het geval zou zijn geweest. Deze is daar wenselijk omdat de verzekeraar onder het oude recht bij de premievaststelling met den huidige wet rekening kan hebben gehouden. Bij verzekeringen die het belang bij het behoud van een zaak dekken leent artikel 7:961, eerste lid, eerste volzin, BWA zich daarom niet voor toepassing voor zover een verzekeraar op een voor de inwerkingtreding van het nieuwe recht gesloten verzekering daardoor bloot zou staan aan ruimer verhaal door de verzekerde. Voor het overige kan artikel 7:961 BWA ook op oude verzekeringen worden toegepast. Wel brengt de voorgestelde overgangsbepaling daarbij mee dat tegen een verzekeraar die niet of slechts beperkt kan worden aangesproken op de voet van artikel 7:961, eerste lid, eerste volzin, BWA het regres op de voet van het derde lid dienovereenkomstig is beperkt. Het regres wordt immers begrensd door het bedrag waarvoor de verzekeraar kan worden aangesproken. Ook hier wordt in de tweede volzin deze bescherming van de onder het oude recht gesloten tweede of latere verzekering opgeheven indien de verzekeraar de voorwaarden van de verzekering heeft gewijzigd met het oog op het in werking treden van de wet dan wel de verzekeraar op of na het tijdstip van het in werking treden de voorwaarden wijzigt. Dit is immers voor de verzekeraar telkens een goede gelegenheid om de premies zo nodig aan te passen met het oog op de ruimere bevoegdheden die artikel 7:961, eerste lid, BWA de verzekerde biedt. Dit geldt dan alleen voor zover het risico zich nadien heeft verwezenlijkt.

(achtste lid)

Artikel 7:962 BWA brengt ten opzichte van de huidige wet nauwelijks veranderingen, behoudens dat de kring van personen jegens wie in het derde lid subrogatie is uitgesloten niet dezelfde is als de kring van personen die naar huidig recht van subrogatie is gevrijwaard. Artikel 7:962, derde lid, BWA is ingevolge het achtste lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR niet van toepassing op schadevoorvallen die zich vóór het tijdstip van het in werking treden van de wet hebben voorgedaan. Hiermee wordt bereikt dat de kring van personen jegens wie subrogatie is uitgesloten niet wijzigt door de toevallige omstandigheid dat een betaling door de verzekeraar ter zake van een dergelijk schadevoorval, vóór of na dit tijdstip wordt gedaan. Het belang daarvan doet zich vooral voelen bij in de tijd gespreide betalingen. Hierover zij nog opgemerkt dat voormelde niet-toepasselijkheid niet noodzakelijk is om te voorkomen dat een persoon jegens wie onder het oude recht rechtsgeldig regres is genomen, na het in werking treden van het derde lid het bedrag waarvoor regres is genomen als onverschuldigd betaald terug kan vorderen. Dit vloeit immers al voort uit artikel 3, onderdeel a, LV OVR. Vergelijk ook Parl. Gesch. LV OVR (Inv. 3, 5 en 6), p. 164, in verband met de algemene bepalingen van subrogatie in Boek 6 BWA.

(negende lid)

Het nieuwe recht kent geen regeling ter zake van risicoverzwaarig. De verzekeraar kan zich desgewenst tegen de gevolgen daarvan in de polisvoorwaarden beschermen. Deze situatie is onder het huidige recht niet veel anders, zij het dat artikel 359 WvK een specifieke regeling voor de brandverzekering bevat in geval van een bestemmingswijziging. Indien in polissen van brandverzekeringen die vóór de inwerkingtreding van de wet zijn gesloten geen specifieke regeling ter zake is getroffen, moet worden aangenomen dat partijen beoogd hebben om de regeling van artikel 359 WvK in deze te laten gelden. Het negende lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR voorkomt dat door het enkele vervallen van artikel 359 WvK deze regeling de verhouding tussen deze partijen niet meer beheerst.

(tiende lid)

Ten slotte zij opgemerkt dat de artikelen 7 en 8 LV OVR van toepassing zijn op artikel 7:942 BWA en dat zij, wat betreft de eerste drie leden daarvan, in deze een bevredigende regeling bevatten. Zo heeft artikel 7 LV OVR tot gevolg dat in het geval dat de verzekeraar voor de inwerkingtreding overeenkomstig het tweede lid van artikel 7:942 BWA de aanspraak heeft afgewezen, de in het derde lid van artikel 7:942 BWA genoemde termijn van zes maanden aanvangt op het tijdstip van inwerkingtreding. In het geval overigens dat al voor de inwerkingtreding aanspraak wordt gemaakt op een uitkering, maar de verzekeraar deze na de inwerkingtreding afwijst, vangt de termijn van zes maanden op dat tijdstip aan. Dit vloeit dan niet voort uit artikel 7 LV OVR, maar uit arti-

kel 2, eerste lid, LV OVR. Deze beide situaties hebben evenwel gemeen dat voor de inwerkingtreding aanspraak wordt gemaakt op een uitkering. Naar huidig recht vangt op dat tijdstip een nieuwe verjaringstermijn van vijf jaar aan, terwijl ingevolge artikel 7:942 BWA na afwijzing van de aanspraak door de verzekeraar een nieuwe verjaringstermijn aanvangt, en wel van zes maanden. De artikelen 2, eerste lid, en artikel 7 LV OVR brengen evenwel voor beide situaties mee dat de nieuwe termijn van zes maanden gaat gelden, zij het in de eerste situatie met opschuiving van de aanvangsdatum. Zie Parl. Gesch. LV OVR (Inv. 3, 5 en 6), p. 54. De termijn van vijf jaar wordt aldus vervangen door die van zes maanden, waarbij artikel 7, tweede lid, LV OVR weer voorkomt dat door opschuiving van de zojuist genoemde aanvangstermijn ingevolge het eerste lid van deze bepaling, de nieuwe termijn langer kan lopen dan de oude die hij vervangt. Tot slot zij nog opgemerkt dat indien voor de inwerkingtreding aanspraak wordt gemaakt op een uitkering, maar de verzekeraar de aanspraak niet afwijst, de onmiddellijke werking weer meebrengt dat de nieuwe verjaringstermijn van vijf jaren wordt vervangen door de nieuwe termijn van zes maanden, die evenwel pas aanvangt na afwijzing van de aanspraak. Deze vervanging vindt vanzelfsprekend niet plaats indien de termijn van vijf jaar al voor de inwerkingtreding is voltooid (artikel 9, tweede lid, LV OVR). Artikel 8 LV OVR regelt verder de overgang van de huidige verjaringstermijn (vijf jaren) van de rechtsvordering tot het doen van een uitkering, naar de toekomstige termijn (drie jaren). Artikel 8 LV OVR bewerkstelligt dat de verjaringstermijn van vijf jaren, aangevangen voor de inwerkingtreding, nog gedurende een jaar van toepassing blijft, zodat de verjaringstermijn niet door de enkele inwerkingtreding voltooid.

Het in artikel 7:942, derde lid, BWA voor verzekeringen tegen aansprakelijkheid voorgestelde afwijkende stuitingsregime roept enkele vragen van overgangsrecht op. In de eerste plaats op welke wijze er kan worden gestuit indien een verjaringstermijn vóór de inwerkingtreding is aangevangen en nadien verstrijkt. In de tweede plaats indien een verzekeraar, nadat de termijn van drie jaren vóór de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 7:942, tweede lid, BWA is gestuit, bij een na de inwerkingtreding voorgenomen afwijzing van de aanspraak kan bewerkstelligen dat er een nieuwe verjaringstermijn gaat lopen. De artikelen 7, 8 en 9 LV OVR bieden in deze geen oplossing. Deze bepalingen hebben wel betrekking op de aanvang, duur en aard van verjaringstermijnen, doch niet op stuiting en haar gevolgen. Daarop ziet wel artikel 72 LV OVR, doch deze heeft alleen betrekking op de stuitingsbepalingen van Boek 3 BWA. Daarom regelt het tiende lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR (welk lid evenals het derde lid van artikel 7:942 BWA is ontleend aan het Nederlandse ontwerp Wet deelgeschilprocedure voor letsel- en overlijdensschade) de overgang van het oude naar het nieuwe stuitingsregime.

De eerste volzin brengt tot uitdrukking dat onderhandelingen die vóór de inwerkingtreding hebben plaatsgevonden, geen stuitende werking hebben. Het is niet wenselijk dat

indien de termijn van drie jaren van artikel 7:942, eerste lid, BWA of die van zes maanden van artikel 7:942, derde lid, BWA na de inwerkingtreding verstrijkt, onderhandelingen die hebben plaatsgevonden vóór inwerkingtreding, stuitende werking hebben. Zodra evenwel na de inwerkingtreding een daad van onderhandeling heeft plaatsgevonden, behoort het wel dat gevolg te hebben. In dat geval zijn dan ook niet langer het tweede en derde lid van artikel 7:942 BWA van toepassing, maar het vierde lid daarvan. Dit heeft ook gevolgen voor de wijze waarop bewerkstelligd kan worden dat een nieuwe verjaringstermijn begint te lopen, alsmede voor de duur van deze nieuwe termijn. Opgemerkt zij nog dat ook hier de woorden 'een daad van onderhandelingen' ruim moeten worden opgevat, zodat daaronder elke briefwisseling en elke mondelinge bespreking over de mogelijke uitkering moet worden begrepen.

Indien een verzekeraar, nadat de termijn van drie jaren vóór de inwerkingtreding overeenkomstig artikel 7:942, tweede lid, BWA is gestuit, bij een na de inwerkingtreding voorgenomen afwijzing van de aanspraak wil bewerkstelligen dat er een nieuwe verjaringstermijn gaat lopen, is het afhankelijk van de situatie overeenkomstig welk lid hij dat kan bereiken. Het voorgestelde tiende lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR heeft tot gevolg dat in het geval er ook na de inwerkingtreding onderhandelingen hebben plaatsgevonden, de verzekeraar dit overeenkomstig het derde lid van artikel 7:942 BWA kan bereiken. Indien er daarentegen na de inwerkingtreding geen onderhandelingen hebben plaatsvinden, vloeit uit het tiende lid van het onderhavige artikel 168 LV OVR voort dat artikel 7:942, derde lid, BWA toepassing mist en de verzekeraar derhalve overeenkomstig artikel 7:942, tweede lid, BWA kan bewerkstelligen dat er een nieuwe termijn gaat lopen. Dit laatste is wenselijk, zeker in de situatie dat de verzekeraar, zonder in onderhandeling te zijn getreden, de aanspraak wil afwijzen.

artikel 168a LV OVR

Dit artikel bevat een overgangsbepaling voor de nieuwe regeling van lijfrente (titel 7.18 BWA). Artikel 7:991, eerste lid, BWA regelt op een nieuwe wijze de mogelijkheden die de gerechtigde heeft indien een uitkering op de vervaldag niet is betaald. Het leent zich daarom alleen voor toepassing op uitkeringen die vanaf het tijdstip van het in werking treden van de wet verschuldigd zijn geworden.

Onderdeel K (artikel 175a LV OVR)

Dat de nieuwe hogere limieten slechts van toepassing zullen zijn op nieuwe ongevallen spreekt van zelf, mede met het oog op afgesloten verzekeringen.

Artikel XXXI

In het Wetboek van Koophandel vinden aanpassingen plaats aan titel 7.10 BWA ter zake van de arbeidsovereenkomst, titel 7.13 BWA ter zake van de personenvennootschap en de titels 7.17-7.18 BWA ter zake van verzekering en lijfrente.

Artikel XXXII

Ook de Landsverordening op de Kamer van Koophandel en Nijverheid wordt aangepast aan titel 7.13 BWA ter zake van de personenvennootschap.

Artikel XXXIII

Algemeen

Met referentie tot de wijziging van de Faillissementsverordening (Fv) wordt het volgende opgemerkt. Onder het nieuwe recht zal niet langer sprake zijn van een vennootschap onder firma, openbare maatschap en stille maatschap, maar van een openbare vennootschap (artikel 7:801 BWA) en van een stille vennootschap. Een commanditaire vennootschap is een gekwalificeerde vorm van openbare vennootschap (artikel 7:836 BWA). Bij iedere vennootschap (ook de stille) is er sprake van een gebonden gemeenschap (artikel 7:806, eerste lid, BWA), terwijl de zaakcrediteuren zich (exclusief) op de goederen van de gemeenschap kunnen verhalen (artikel 7:806, tweede lid, BWA). Er is derhalve sprake van een zgn. afgescheiden vermogen. Dit geldt ook na ontbinding totdat de vereffening is geëindigd (artikel 7:827 BWA; zie in dit verband ook het vereffening- en verdelingsregime neergelegd in artikel 7:830 BWA).

De regel dat het faillissement van één der vennoten de ontbinding van de vennootschap in haar geheel met zich brengt, komt te vervallen. Ingevolge artikel 7:818, eerste lid, onder b, BWA is het faillissement van een vennoot slechts grond tot zijn uittreding, waarbij de vennootschap wordt voortgezet door de overblijvende (ten minste twee) vennoten. Partijen kunnen echter in de vennootschapsovereenkomst bepalen dat dan de vennootschap wel in haar geheel wordt ontbonden. Niet als uittredingsgrond is opgenomen de aan een vennoot verleende surséance van betaling. Wel kan in de vennootschapsovereenkomst worden voorzien dat (ook in dit geval) opzegging van de vennootschap aan de desbetreffende vennoot kan plaatsvinden door de andere vennoten (vgl. artikel 7:818, eerste lid, onder d, BWA) en kan de rechter de vennootschap ten aanzien van hem (altijd) ontbinden wegens gewichtige redenen (artikel 7:820, eerste lid, BWA). Ten slotte wordt in artikel 7:817, eerste lid, onder d, BWA bepaald dat door faillietverklaring van de vennootschap deze in haar geheel wordt ontbonden, en in artikel 7:817, tweede lid, BWA dat in zulk een geval de vennootschap niettemin kan worden voortgezet indien het faillissement eindigt door het in kracht van gewijsde gaan van de homologatie van een akkoord.

Onderdeel A, E en K

De aanpassingen in deze onderdelen hangen samen met de nieuwe titel 7.10 BWA inzake de arbeidsovereenkomst en hebben een technisch karakter.

Onderdeel B

De huidige wet schrijft slechts bij de eigen aangifte voor dat de aansprakelijke vennoten van de vennootschap onder firma moeten worden vermeld. Onder het nieuwe recht kan deze bepaling vervallen, nu het faillissement van de vennootschap voortaan niet noodzakelijkerwijs het faillissement van de vennoten meebrengt. Heeft een aangifte of een verzoek mede betrekking op de vennoten, dan dienen hun personalia uiteraard wel te worden benoemd.

Onderdeel C

Deze wijziging heeft een technisch karakter.

Onderdeel D

Met de onderhavige regeling wordt een bescherming tegen uitwinning geboden voor levensverzekeringen met een verzorgingskarakter waarvoor in andere regelingen geen of onvoldoende bescherming bestaat. De eerste beperking die op de bevoegdheden van de curator wordt aangebracht betreft het recht op het doen afkopen. Dat recht wordt uitgesloten voor zover de begunstigde of de verzekeringnemer door afkoop onredelijk wordt benadeeld. De curator heeft voor de uitoefening van het recht op het doen afkopen de toestemming van de rechter-commissaris nodig. De rechter-commissaris toetst aan het criterium of de begunstigde of de verzekeringnemer door de uitwinning onredelijk benadeeld wordt. Aan dit criterium is in de rechtspraak ten aanzien van de uitwinning van levensverzekeringen bij derdenbeslag reeds invulling gegeven. Het criterium is tevens ontleend aan artikel 474bb, vierde lid, Rv. Onredelijke benadeling bij de uitwinning zal moeten worden aangenomen indien het een levensverzekering met verzorgingskarakter betreft. Hierbij staat primair het belang van de begunstigde voorop. Daarbij is onder meer van belang of een dergelijke voorziening nog noodzakelijk is naast eventueel reeds elders bestaande aanspraken, zoals die ingevolge wetgeving ter zake van een algemeen ouderdomspensioen of een algemeen nabestaandenpensioen, (bedrijfs- of beroeps) pensioenregelingen, lijfrenten en dergelijke. Is met andere woorden de verzekering niet de enige oudedags- of nabestaandenvoorziening, dan zal afkoop doorgaans eerder kunnen worden toegestaan. Ook is mogelijk dat een levensverzekering slechts gedeeltelijk het karakter van een oudedags- of nabestaandenvoorziening heeft. In dat geval stelt de rechter-commissaris vast tot welk bedrag de bevoegdheid tot uitwinning strekt. Overigens is denkbaar dat de rechter-commissaris bij het al dan niet verlenen van toestemming mee laat wegen of de verzekeringnemer gezien zijn gezondheidstoestand nog een nieuwe verzekering kan sluiten. In dat geval staat voornamelijk de positie van de verzekeringnemer bij de toetsing door de rechter-commissaris centraal. De rechter-commissaris dient te onderzoeken of door afkoop de begunstigde of de verzekeringnemer onredelijk benadeeld wordt. Bij een oudedagsvoorziening is de begunstigde de

gefailleerde, en bij nabestaandenvoorzieningen een derde. Dat een herroepelijk aangewezen begunstigde nog slechts een kans op uitkering heeft, doet er niet aan af dat ook nabestaandenvoorzieningen bij uitwinning bescherming behoeven. Ondanks de mogelijkheid van herroeping zal een verzekeringnemer toch ook behoudens bijzondere omstandigheden uitgaan van continuatie van de verzekering. Ook titel 7.17 (Verzekering) BWA verleent daarom bescherming aan nabestaandenvoorzieningen. Dat men overigens bij de uitoefening van een bevoegdheid rekening dient te houden met de belangen van derden blijkt bijvoorbeeld ook uit artikel 474bb, vierde lid, Rv. Zie voorts artikel 13 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek (waarbij in het bijzonder Parl. Gesch. Boek 3 (Inv. 3, 5 en 6), p. 1039–1040), in het licht waarvan de toets van onredelijke benadeling eveneens kan worden gezien. Overigens gelden in faillissement de zogenoemde pauliana-bepalingen.

Een tweede beperking die op de bevoegdheden van de curator wordt aangebracht betreft het recht om de begunstiging te wijzigen. Een dergelijke wijziging is alleen mogelijk indien deze geschiedt ten behoeve van de boedel en de begunstigde of de verzekeringnemer daardoor niet onredelijk benadeeld wordt. Thans kan de curator onbeperkt de begunstiging ten behoeve van de boedel wijzigen. Een wijziging van de begunstiging ten behoeve van de boedel stuit niet op bezwaren indien de curator de bevoegdheid hebben om de verzekering af te kopen. Bij afkoop zou immers de verzekering vervallen. Anticiperend op het spoedig tot uitkering komen van de verzekering komt bij wijziging in plaats van afkoop aan de boedel niet alleen de afkoopwaarde toe, maar ook het bedrag dat bij het tot uitkering komen de afkoopwaarde overstijgt. Een wijziging van de begunstiging kan voorts de enig mogelijke weg zijn indien een levensverzekering niet afkoopbaar is. Een wijziging van de begunstiging is alleen mogelijk indien de begunstigde of de verzekeringnemer daardoor niet onredelijk benadeeld wordt. Ook hier vindt deze toetsing plaats door de rechter-commissaris.

Betreft het een verzekering die ook afkoopbaar is, dan is hetgeen daarover hierboven is opgemerkt van overeenkomstige toepassing. Gaat het om een verzekering die niet afkoopbaar is dan dient met name getoetst te worden of de verzekering beoogt het risico van vroeg overlijden te dekken en of met andere woorden de uitkering dient toe te komen aan degene tot wier verzorging de verzekering is gesloten. Denkbaar is dan ook hier dat een wijziging ten behoeve van de boedel slechts tot een bepaald bedrag is toegestaan.

Indien de curator de begunstiging heeft gewijzigd, vervalt deze aanwijzing met de beëindiging van het faillissement. Dit is van belang indien de verzekering nog niet tot uitkering is gekomen. De uitkering komt dan weer toe aan degene die oorspronkelijk als begunstigde was aangewezen.

Zonder nadere bepaling, zou de waarde van een levensverzekering op verschillende manieren in de boedel kunnen komen: door afkoop, door belening en door overdracht tegen de waarde. De bevoegdheid tot het doen afkopen van de verzekering is in artikel 18a Fv voor de curator beperkt. De curator heeft daarnaast niet de bevoegdheid de verzekering te belenen. Bedacht moet immers worden dat in het geval van belening, naast de vervolgpremie, de beleningsrente en de aflossingen voldaan zullen moeten worden. Dat kan in faillissement op problemen stuiten. Bij belening wordt in de akte van geldlening door de verzekeraars bovendien standaard opgenomen dat wanneer de verzekeringnemer nalatig blijft met betaling van de premie en de beleningsrente, de verzekering wordt afgekocht, waarbij de schuld wordt verrekend met de afkoopwaarde. Artikel 18a Fv sluit niet uit, dat de verzekering wordt overgedragen. Denkbaar is bijvoorbeeld dat een derde die als begunstigde is aangewezen om de verzekering in stand te houden, bereid is om deze tegen de afkoopwaarde over te nemen. De begunstigde verwerft dan de positie van verzekeringnemer.

Het vierde lid heeft dezelfde strekking als het voorgestelde artikel 479r, eerste lid Rv. Verwezen zij naar de toelichting op dit artikel. Uit de vierde volzin, dat artikel 65 Fv ten aanzien van de begunstigde van overeenkomstige toepassing verklaart, vloeit voort dat de begunstigde de rechter-commissaris kan verzoeken de curator op te dragen zich uit te spreken over verdere uitwinning door middel van wijziging van de begunstiging. Dit biedt de begunstigde een goedkope, informele, mogelijkheid om een einde te doen maken aan de onzekerheid omtrent zijn positie, wanneer de curator talmt met een beslissing ter zake.

Onderdeel F

Nu de regeling van de giften bij huwelijkse voorwaarden komt te vervallen, kan daarmee ook artikel 58 Fv verdwijnen. Artikel 31 Fv heeft inmiddels de functie van de eerste volzin van artikel 58 overgenomen. Men zie daarnaast de overgangsregeling in het voorgestelde nieuwe artikel 23a LV OVR (artikel XXXI).

Onderdeel G

De voorgestelde bepaling maakt een duidelijk einde aan de rechtspraak van de Hoge Raad dat het faillissement van een vennootschap onder firma noodwendig het faillissement van de vennoten ten gevolge heeft (HR 14-4-1927, NJ 1927, 725). Het faillissement van een vennootschap is iets anders, te weten het faillissement van de gezamenlijke vennoten in hun vennootschappelijk verband, dan het faillissement van haar vennoten in persoon. Onder het nieuwe recht zal het mogelijk zijn om los van een eventueel faillissement van de vennoten de vennootschap in staat van faillissement te verklaren waarbij de vennootschappelijke goederengemeenschap eerst zoveel mogelijk ten behoeve van de zaakcrediteuren moet worden afgewikkeld. Een

vennoot kan in persoon op verzoek failliet worden verklaard, indien ook voor hem de toestand van opgehouden hebben te betalen zich voordoet. De voorgestelde bepaling, waarvan de plaatsing is ingegeven door de verwantschap met de gevolgen van het faillissement van een echtgenoot voor de huwelijksgemeenschap, vindt behalve bij de openbare vennootschap mede toepassing bij de stille vennootschap.

Onderdeel H

Deze afdeling (artikelen 190 tot en met 194 Fv) bevat enige regels betreffende de faillietverklaring en het daaropvolgende faillissement van een nalatenschap, op verzoek van schuldeisers der nalatenschap. Het nieuwe Boek 4 BWA behelst in afdeling 3 van titel 6 een regeling van de vereffening van een nalatenschap, die mede op verzoek van de schuldeisers kan worden uitgesproken. Deze regeling, die hetzelfde doel dient als het faillissement thans, komt voor dit laatste in de plaats.

Onderdeel I

Artikel 198 Fv bevat een verwijzing naar het krachtens het vorige artikel vervallen artikel 190 Fv, die derhalve eveneens dient te verdwijnen.

Onderdeel J

Het artikel wordt aangepast aan de voorgestelde schrapping van artikel 58 Fv.

Artikel XXXIV

In dit artikel gaat het om aanpassingen van het eenvormige Wetboek van Rechtsvordering van Aruba (Rv) aan de wijzigingen in verband met het nieuwe Boek 4, inzake het erfrecht, en de nieuwe titels van Boek 7, inzake bijzondere overeenkomsten. Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om duidelijkheid te scheppen omtrent beslag op overheidsgrond (het nieuwe artikel 436a Rv).

Onderdeel A

Voor het komende recht is van belang dat alle vennootschappen, ook niet-openbare, niet alleen een gebonden vennootschappelijke gemeenschap maar ook een afgescheiden vermogen (kunnen) hebben. Nu onder het komend recht ook stille vennootschappen een afgescheiden vermogen kunnen hebben, is er geen reden om deze vennootschappen procesbevoegdheid te onthouden. Aldus kan de vennootschap als zodanig (de gezamenlijke vennoten in hun vennootschappelijk verband) tot het afgescheiden vermogen behorende vorderingen instellen en zullen crediteuren wier vordering tot de schulden van de vennootschap moet worden gerekend, daarvoor steeds een executoriale titel kunnen verkrijgen tegen het afgescheiden vermogen zodat deze titel op de daartoe behorende goederen kan worden verhaald. Een

(slechts) tegen de vennootschap verkregen titel zal niet – evenmin als dat thans het geval is met een tegen een vennootschap onder firma verkregen titel – kunnen worden tenuitvoergelegd tegen de vennoten in privé (HR-12-1959, NJ 1960, 121).

In een exploit moeten de namen worden genoemd van degenen van wie het exploit uitgaat en voor wie het is bestemd. Onder zijn reikwijdte vallen een rechtspersoon en een vennootschap met procesbevoegdheid. In lijn met het oude recht heeft een openbare vennootschap ook onder het nieuwe recht procesbevoegdheid. Onder het nieuwe recht verdient voorts ook bij stille vennootschappen procesbevoegdheid te worden erkend. Voor stille vennootschappen, die geen gemeenschappelijke naam hebben, kunnen in het exploit de afzonderlijke vennoten worden genoemd als degenen van wie het exploit uitgaat dan wel voor wie het is bestemd, onder vermelding dat zij 'als zodanig' – dat wil zeggen in hun vennootschappelijk verband – optreden. Een zodanige vermelding in de oproeping leidt ertoe dat de stille vennootschap als procespartij heeft te gelden.

Van de verzoeker en van de geëxploiteerde moeten ook de woonplaats worden vermeld. Een openbare vennootschap is vrij om haar zetel al dan niet in die overeenkomst te vermelden. Ook stille vennootschappen kunnen in de overeenkomst van vennootschap een zetel vermelden. Met het oog hierop is aan artikel 1:10 BWA, dat in het tweede lid de woonplaats aanduidt van de rechtspersoon geregeld in Boek 2 BWA, een derde lid toegevoegd. De eerste volzin daarvan houdt in dat een openbare vennootschap haar woonplaats heeft ter plaatse waar zij ingevolge de overeenkomst van vennootschap haar zetel heeft en bij gebreke daarvan ter plaatse van haar kantoor dan wel het voornaamste van haar kantoren. Heeft een openbare vennootschap geen zetel, dan geldt voor haar het alternatief van de plaats waar zij kantoor – bij verschillende kantoren: het hoofdkantoor – houdt, waar derhalve het centrum van haar beroeps- of bedrijfswerkzaamheden zich bevindt (vgl. artikel 1:14 BWA).

Voor stille vennootschappen geldt ingevolge de tweede volzin van het voorgestelde artikel 1:10, derde lid, BWA het kantoor, of bij meerdere kantoren het voornaamste daarvan, als woonplaats. Aangezien stille vennootschappen zich niet behoeven in te schrijven in het handelsregister, is een eventuele in de overeenkomst gekozen zetel niet geschikt om als woonplaats te gelden.

De algemene bepalingen omtrent procedures die met een beschikking eindigen (artikel 429a e.v. Rv) bevatten geen bijzondere voorzieningen voor personenvennootschappen en rechtspersonen. Onder het nieuwe recht kan dit zo blijven. Onder de reikwijdte van de regeling van de inhoud van het verzoekschrift vallen een rechtspersoon en een vennootschap met procesbevoegdheid (zoals thans een vennootschap

onder firma of commanditaire vennootschap). Ook hier komt onder het nieuwe recht aan een vennootschap procesbevoegdheid toe. Betreft het een stille vennootschap, dan zullen de afzonderlijke vennoten gezamenlijk moeten optreden in hun vennootschappelijk verband.

In artikel 5, ten 6°, onderdeel b, is de mogelijkheid toegevoegd van betekening aan de persoon of de woonplaats van een door de rechter benoemde vereffenaar.

Onderdeel B

De aanpassing is noodzakelijk ten gevolge van de vervanging van de regeling van het recht van beraad door die van artikel 4:185 BWA.

Onderdeel C

Het verdient aanbeveling de elektronische verzekeringspolis onder voorwaarden mogelijk te maken. De argumenten die pleiten voor het mogelijk maken van een elektronische polis gelden echter ook voor veel andere onderhandse akten. In dit voorstel wordt daarom niet alleen de elektronische verzekeringspolis mogelijk gemaakt, maar worden ook bepaalde andere onderhandse akten in elektronische vorm toegestaan. Hiervoor worden in dit voorstel nadere voorwaarden gesteld.

Ingevolge artikel 135 Rv is een akte een ondertekend geschrift, bestemd om tot bewijs te dienen. Akten zijn onder te verdelen in authentieke akten en onderhandse akten. Authentieke akten worden in het tweede lid van artikel 135 Rv omschreven als akten in de vereiste vorm en bevoegdelijk opgemaakt door ambtenaren, aan wie bij of krachtens de wet is opgedragen op die wijze te doen blijken van door hen gedane waarnemingen of verrichtingen. Als authentieke akten worden tevens beschouwd de akten, waarvan het opmaken aan ambtenaren is voorbehouden, doch waarvan de wet het opmaken in bepaalde gevallen aan anderen dan ambtenaren opdraagt. Onderhandse akten zijn volgens het derde lid van artikel 135 Rv alle akten die niet authentieke akten zijn. Onderhandse akten leveren ten aanzien van de verklaring van een partij omtrent hetgeen de akte bestemd is ten behoeve van de wederpartij te bewijzen, tussen partijen dwingend bewijs op van de waarheid van die verklaring. Dwingend bewijs wil zeggen dat het de rechter niet vrijstaat aan de akte die bewijskracht toe te kennen die hem goeddunkt. Daarmee is overigens niet gezegd dat tegenbewijs niet mogelijk is. Ingevolge het tweede lid van artikel 130 Rv staat immers ook tegen dwingend bewijs tegenbewijs vrij.

Het nieuwe artikel 135a Rv, dat ontleend is aan het Nederlandse wetsvoorstel 31 358, ziet alleen op onderhandse akten. De wet kent in verschillende bepalingen het vereiste van een onderhandse akte. Onderhandse akten kunnen zijn voorgeschreven

als vormvereiste zoals in het BWA in de artikelen 3:94 (cessie) en 3:95 (overdracht goederen waarvoor de overdracht niet elders is geregeld), 3:237 en 3:239 (bezitloos pandrecht), 4:95 (onderhandse akte uiterste wil), 4:97 (codicil), 7:2 (koop woning) en 7A:1557i (huurkoop). Zij kunnen ook zijn voorgeschreven als enig bewijsmiddel of als bijzonder bewijsstuk voor een overeenkomst zoals in artikel 7:932 (verzekeringsspolis). Daarnaast worden onderhandse akten in de praktijk ook gebruikt zonder dat de wet daartoe verplicht, tenzij enige landsverordening het uitsluit.

Twee van de eisen die aan een akte worden gesteld, zijnde de ondertekening en de schriftelijkheid, kunnen leiden tot een belemmering van de mogelijkheden die het elektronisch verkeer biedt. In artikel 7 van de Landsverordening overeenkomsten langs elektronische weg, in verbinding met het Landsbesluit elektronische handtekeningen, certificaten en certificatedienstverleners is reeds de mogelijkheid van een elektronische handtekening gecreëerd.

In het eerste lid van artikel 135a Rv wordt bepaald dat onderhandse akten op een andere wijze dan schriftelijk kunnen worden opgemaakt door middel van ieder hulpmiddel dat degene ten behoeve van wie de akte bewijs oplevert, in staat stelt om de inhoud van de akte op te slaan op een wijze die deze inhoud toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is afgestemd op het doel waarvoor de akte kan dienen, en die een ongewijzigde reproductie van de inhoud van de akte waarborgt. Op grond van deze bepaling heeft een elektronische onderhandse akte dezelfde bewijskracht als een schriftelijke onderhandse akte.

De wet schrijft voor sommige onderhandse akten voor dat zij moeten worden verschaft. Dit geldt onder meer voor de koopakte (artikel 7:2, tweede lid, BWA) en de verzekeringsspolis (artikel 7:932, eerste lid, BWA). Een onderhandse akte die niet in schriftelijke vorm is opgemaakt, zou de positie van degene aan wie de akte moet worden verschaft, kunnen schaden wanneer deze laatste niet de middelen heeft om kennis te nemen van de inhoud van de niet-schriftelijke akte. Om die reden bepaalt het tweede lid van artikel 135a Rv dat aan een wettelijke verplichting tot het verschaffen van een onderhandse akte alleen op een andere wijze dan bij geschrift kan worden voldaan met uitdrukkelijke instemming van degene aan wie de akte moet worden verschaft. Een elektronische polis, waaronder een elektronische zorgpolis, is dus alleen mogelijk met uitdrukkelijke instemming van degene aan wie de polis moet worden verschaft.

De eis van toestemming moet nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht. Instemming met algemene voorwaarden waarin een bepaling is opgenomen dat wordt ingestemd met een elektronische akte voldoet dus niet aan de eis van uitdrukkelijke

toestemming. De toestemming kan bijvoorbeeld worden gegeven door het aanvinken van een hokje achter een daartoe strekkende verklaring op de koopovereenkomst, de verzekeringsovereenkomst of op een afzonderlijk formulier.

Onderdeel D

Deze aanpassing is noodzakelijk ten gevolge van de vervanging van de regeling van het recht van beraad door die van artikel 4:185 BWA.

Onderdeel E

Deze aanvulling betreft het testamentair bewind. Het stelsel van artikel 429n brengt mee dat een beschikking nog lange tijd kan blootstaan aan hoger beroep van niet verschenen, niet met name opgeroepen belanghebbenden. Dit is in het bijzonder ongewenst bij bewind dat vaak juist is ingesteld omdat de rechthebbenden afwezig of onbekend zijn of een moeilijk te overziene groep vormen en dus zelf het beheer over de goederen niet kunnen voeren, zoals bij een nalatenschap waarvan niet alle erfgenamen bekend zijn. Dit kan zich ook voordoen in geval over de nalatenschap een executeur is benoemd of de nalatenschap overeenkomstig afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 moet worden vereffend. In situaties als deze zouden beschikkingen moeilijk in kracht van gewijsde kunnen gaan, met alle daaraan verbonden onzekerheid. Daarom is in dit artikel een nieuw lid ingevoegd dat de appeltermijn vanaf de beschikking zelf laat lopen, behoudens voor zover het belanghebbenden betreft die, hoewel zij ten tijde van de indiening van het verzoekschrift bekend waren, niet bij name, en, zo zij toen onbekend waren, in het geheel niet zijn opgeroepen. De verzoeker kan derhalve door een zo volledig mogelijke opgave van alle belanghebbenden voorkomen dat het boven water komen van nieuwe onbekende belanghebbenden nog tot aantasting van de beschikking kan leiden.

Onderdeel F

Deze bepaling strekt ertoe elke twijfel uit te sluiten over de vraag of sprake is van bestemming voor de openbare dienst als bedoeld in artikel 436 Rv. Het resultaat is dat de gemeenschapsgronden niet kunnen worden beslagen door crediteuren van de overheid. Doordat de bepaling in de wet staat, weet iedereen waar men aan toe is. Men vergelijk ook het voorgestelde artikel 3:106a BWA, waarin verjaring ten behoeve van een bezitter die niet te goeder trouw is ten aanzien van gemeenschapsgrond wordt uitgesloten, alsmede artikel 5:26 BWA, over de openbaarheid van aan de overheid toebehorende stranden.

Onderdelen G en H

Deze aanpassingen hebben een louter technisch karakter.

Onderdeel I

Het opschrift van afdeling 2C van titel 2 heeft een algemenere strekking gekregen, doordat het niet slechts op levens- doch op sommenverzekering in het algemeen betrekking heeft (als omschreven in artikel 7:964 BWA jo. Artikel 7:925 BWA). Algemeener ook doordat het mede ziet op beslag ten laste van een als begunstigde aangewezen derde, terwijl het niet in alle gevallen hoeft te gaan op een beslag onder derden.

§ 1 (Algemene bepalingen)

artikel 479ka

Vooropgesteld wordt de, reeds uit de algemene regels van beslagrecht voortvloeiende, mogelijkheid van beslag ten laste van de derdebegunstigde die zijn aanwijzing heeft aanvaard en daardoor een recht op uitkering, eventueel onder voorwaarde of tijdsbepaling, heeft verkregen; men zie onderdeel a van het eerste lid. Onderdeel b betreft de gevallen waarin weliswaar nog geen recht op uitkering bestaat, omdat de begunstigde de aanwijzing nog niet heeft aanvaard, doch die aanwijzing wél onherroepelijk is: de gevallen van artikel 7:968, onderdelen b tot en met d, BWA. Daarvan zou de begunstigde misbruik kunnen maken, door noch te aanvaarden, noch te verwerpen. Daarom staat, indien hij geen van beide doet, het thans voorgestelde artikel beslag te zijnen laste toe.

In het tweede lid is bepaald dat de onherroepelijk aangewezen derde geacht wordt zijn aanwijzing te hebben aanvaard voor zover de executie strekt. Uit deze slotwoorden vloeit voort dat, indien de executie een lager bedrag betreft dan de uitkering, de executie van geen invloed is op de vraag aan wie het overschot van de uitkering toekomt. De geëxecuteerde die het overschot in handen wil krijgen, zal dus alsnog moeten aanvaarden. Heeft hij daarentegen zijn aanwijzing afgewezen, dan kan hij niet alsnog aanspraak op het overschot maken.

In geval van conservatoir beslag is deze regel pas van toepassing wanneer het is overgegaan in executoriaal beslag (dit blijkt uit de omstandigheid dat artikel 724a, eerste lid, niet verwijst naar artikel 479ka, tweede lid). Wanneer ten laste van de verzekeringnemer beslag onder de verzekeraar is gelegd en door diens overlijden de aanwijzing onherroepelijk is geworden, kan weliswaar beslag worden gelegd ten laste van de begunstigde, doch de aanwijzing wordt niet geacht te zijn aanvaard zolang het beslag ten laste van de verzekeringnemer nog kan leiden tot wijziging van de begunstiging. Derhalve zal het beslag ten laste van de verzekeringnemer eerst dienen te worden afgewikkeld voordat de uitwinning ten laste van de derde-begunstigde kan worden voortgezet.

artikel 479kb

Beslag onder de verzekeringnemer of een begunstigde op uit de verzekering voortvloeiende rechten zou tot verkoop van die rechten leiden, waarbij ten detrimente van alle betrokkenen een abnormaal lage opbrengst te verwachten zou zijn. Bovendien zou zulks op ongewenste wijze een beslag ten laste van de verzekeringnemer krachtens artikel 479l e.v. kunnen doorkruisen. Daarom wordt zulk een beslag niet toegelaten. Uitwinning van een sommenverzekering kan in beginsel niet anders dan door derdenbeslag plaatsvinden. Aan het slot van het eerste lid wordt op het bovenstaande een uitzondering gemaakt voor het geval dat rechten van de verzekeringnemer aan toonder of order zijn gesteld, hetgeen alleen bij bepaalde vormen van levensverzekering denkbaar is. Beslag op een vordering van order of toonder leidt in beginsel tot verkoop van de vordering; vgl. artikel 474a. Het tweede lid van het onderhavige artikel 479kb beoogt, zonder het aangaan van een levensverzekering aan order of toonder te verbieden, desondanks ook bij zulke verzekeringen recht te doen aan de gedachten die aan het eerste lid ten grondslag liggen. De voorgestelde oplossing is geïnspireerd door artikel 474a, eerste lid.

artikel 479kc

Dit artikel vormt de op sommenverzekering toegespitste uitwerking van artikel 475b. Deze algemene formuleringen beletten dat de nemer over meer mogelijkheden om de positie van de beslaglegger te beïnvloeden zouden kunnen beschikken dan in artikel 475b opgesomd. De verzekeringnemer kan de verzekering die afkoopwaarde heeft, doen afkopen en belenen; ook kan hij de beslaglegger benadelen door de als begunstigde aangewezen derde toestemming te geven de aanwijzing te aanvaarden. Deze handelingen kunnen na het leggen van het beslag niet aan de beslaglegger worden tegengeworpen. De wet kan niet beletten dat de betaling van premie wordt gestaakt met alle gevolgen van dien.

§ 2 (Beslag ten laste van de verzekeringnemer op diens rechten uit een levensverzekering)

artikel 479l

Door het vervangen in het bestaande artikel 479l van 'geschiedt' door 'wordt (...) gelegd en vervolgd' wordt verduidelijkt dat niet slechts de beslaglegging plaatsvindt overeenkomstig de algemene regels voor derdenbeslag, maar ook de regels voor het vervolgen van een dergelijk beslag van toepassing zijn, voor zover daarvan in deze afdeling niet wordt afgeweken. De toevoeging 'voor de in artikel 475 bedoelde goederen' doet uitkomen dat de rechten waarop het in deze afdeling geregelde beslag betrekking heeft, niet slechts vorderingen (of roerende zaken) zijn zoals in artikel 475

bedoeld, doch mede andersoortige rechten, zoals de eventuele contractuele rechten tot het doen afkopen van de verzekering of het recht om de begunstiging te wijzigen.

De omschrijving van het begrip levensverzekering kan thans worden gevonden in titel 7.17 BWA.

artikel 479m

In de formulering van het eerste lid is tot uitdrukking gebracht dat de executant in beginsel slechts tot afkoop kan overgaan wanneer de verzekeringnemer zelf daartoe bevoegd zou zijn. Er moet derhalve sprake zijn van een voor afkoop vatbare verzekering en de verzekeringnemer dient zijn rechten niet te hebben overgedragen aan een ander. Wel is afkoop mogelijk wanneer bij een op zichzelf voor afkoop vatbare verzekering het recht daartoe in de verhouding van de verzekeraar tot de verzekeringnemer is uitgesloten of beperkt; zodanige uitsluiting of beperking kan immers ingevolge artikel 7:986, vierde lid, BWA niet aan de schuldeisers van de verzekeringnemer worden tegengeworpen.

In de tweede volzin van het eerste lid is tot uitdrukking gebracht dat slechts tot wijziging van de begunstiging kan worden overgegaan wanneer deze mogelijkheid bij aanvang van het beslag nog bestond. De woorden 'of diens nalatenschap' kunnen vervallen in verband met artikel 7:967, achtste lid, BWA. Opmerking verdient dat de executant er belang bij heeft dat de aanwijzing van de verzekeringnemer niet vervalt door het overlijden van de verzekeringnemer, zodat een zodanige bedoeling bij een door hem gewijzigde begunstiging ten behoeve van de verzekeringnemer mag worden verondersteld (artikel 7:967, eerste lid, BWA). Was de verzekeringnemer echter reeds begunstigde op het tijdstip van de beslaglegging, dan vloeit uit laatstgenoemde bepaling voort dat de begunstiging wél vervalt door het overlijden van de verzekeringnemer. De beslaglegger zal dit gevolg slechts kunnen voorkomen door de begunstiging zodanig te wijzigen dat zij niet vervalt door overlijden van de verzekeringnemer.

In het tweede lid is verduidelijkt dat het beslag geen algemene bevoegdheid tot belening scheidt, doch slechts niet in de weg staat aan de uitoefening van een elders gegeven recht om te belenen. Doorgaans zal dit recht in de polis zijn gegeven, maar alleen wanneer de levensverzekering stellig voorziet in een of meer uitkeringen. Als de polis belening niet regelt of uitsluit, ontleent de verzekeringnemer aan artikel 7:979, eerste lid, BWA het recht om de verzekering bij de verzekeraar te belenen op bij deze gebruikelijke voorwaarden, mits de verzekering stellig voorziet in een of meer uitkeringen.

In het derde lid is verduidelijkt hetgeen reeds besloten ligt in artikel 479o, eerste lid: het bedrag van de afkoopwaarde valt onder het beslag. Vermelding verdient nog dat de verzekeraar op de aan de verzekeringnemer verschuldigde, onder het beslag vallende bedragen in mindering mag brengen hetgeen hij ten tijde van het beslag opeisbaar van de verzekeringnemer te vorderen had. Tevens mag hij premies, rente en kosten uit hoofde van de beslagen verzekering in mindering brengen, ook als deze bedragen nog niet opeisbaar waren ten tijde van het beslag (artikel 6:130, eerste en tweede lid, BWA).

artikel 479n

Ingevolge de wijziging in het eerste lid behoort de geëxecuteerde eveneens geïnfomeerd te worden omtrent de mogelijkheid om in kort geding een verbod te vorderen van de voorgenomen afkoop of wijziging van de begunstiging. In artikel 479m, eerste lid, wordt zowel bedoeld op de bevoegdheid tot het doen afkopen als op de bevoegdheid tot wijziging van de begunstiging, zodat in het derde lid van artikel 479n verwezen dient te worden naar beide bevoegdheden.

artikel 479p

In het eerste lid is buiten twijfel gesteld dat de verzekeringnemer en de begunstigde zich met een vordering tot het geven van een verbod tot afkoop of wijziging van de begunstiging ook tot de rechter in kort geding kunnen wenden voordat het exploit, bedoeld in artikel 479n, eerste lid, is uitgebracht. Deze mogelijkheid zal vooral van belang kunnen zijn wanneer conservatoir beslag is gelegd, waarbij immers nog geen afkoop of wijziging van de begunstiging mogelijk is, doch de verzekeringnemer en begunstigde wel duidelijkheid zullen willen hebben over hetgeen met de verzekering zal geschieden. Wanneer het risico zich door het overlijden van de verzekeringnemer verwezenlijkt binnen twee weken na de dag waarop het exploit als bedoeld in artikel 479n, eerste lid, is uitgebracht, is ingevolge artikel 479r, tweede lid, voor wijziging van de begunstiging een nieuw exploit nodig, te richten aan de begunstigde. In verband daarmee dient de termijn voor het instellen van een verbod tot wijziging van de begunstiging te worden verlengd tot twee weken na het nieuwe exploit. Hetzelfde geldt in het geval dat de begunstigde overeenkomstig artikel 479r, derde lid, aan de executant een termijn heeft gesteld. Ook dan is voor wijziging van de begunstiging een nieuw exploit nodig, te richten aan de begunstigde, zodat ook de termijn voor het instellen van een verbod tot wijziging van de begunstiging verlengd dient te worden. Voor deze beide gevallen is de verlenging van de termijn in de derde zin van het eerste lid tot uitdrukking gebracht. Deze toevoeging is ingegeven door de gedachte dat in geval van afwijzing van een vordering om afkoop te verbieden de termijn waarbinnen de verzekeringnemer moet meedelen de verzekering te willen belenen, veelal zal zijn verstreken. Het lijkt aangewezen dat de rechter de bevoegdheid heeft om de verzeke-

ringnemer alsnog de mogelijkheid te bieden tot belening over te gaan. De termijn is ontleend aan artikel 479n, derde lid, tweede volzin.

artikel 479r

De mogelijkheid van het doen afkopen van de verzekering gaat teniet door het eindigen van het verzekerde risico, maar er is geen noodzaak om hetzelfde te laten gelden voor de wijziging van de begunstiging. Om te voorkomen dat het beslag gefrustreerd wordt door de verwezenlijking van het risico, is in het eerste lid bepaald dat het na de beslaglegging onherroepelijk worden van de begunstiging niet aan de executant kan worden tegengeworpen. Daardoor blijft voor de executant de mogelijkheid van wijziging van de begunstiging bestaan. Tevens is bepaald dat de verzekeraar verplicht is een verschuldigde uitkering onder zich te houden. Dat betekent niet dat daarmee het recht op uitkering van de derde – die inmiddels wel kan hebben aanvaard – onder het beslag valt. Het is immers niet dit recht dat wordt uitgewonnen, doch het voorwaardelijk recht op uitkering van de verzekeringnemer. Zou de verzekeraar echter niet verplicht zijn de uitkering onder zich te houden, dan zou door uitkering aan de begunstigde ook het voorwaardelijk recht op uitkering van de verzekeringnemer tenietgaan. De executant kan in deze gevallen de uitwinning voortzetten door het wijzigen van de begunstiging ten behoeve van de geëxecuteerde of diens nalatenschap. Wanneer wijziging van de begunstiging niet langer mogelijk is, doordat de rechter in kort geding deze geheel of ten dele heeft verboden – of bijvoorbeeld doordat de executant zijn bevoegdheid tot wijziging in het kader van een minnelijke regeling prijsgeeft – verkrijgt de onherroepelijkheid van de aanwijzing alsnog zijn werking tegenover de executant en zal hem derhalve ook een daarop gebaseerde aanvaarding door de begunstigde van zijn aanwijzing kunnen worden tegengeworpen.

Overlijdt de verzekeringnemer kort na het exploit waarbij de beslaglegger aanzegt dat hij tot wijziging van de begunstiging wil overgaan, dan is het gevaar groot dat de termijn om in kort geding op te komen tegen de wijziging ook door de begunstigde niet tijdig kan worden benut. In het tweede lid zijn daarom regels gegeven om te waarborgen dat de derde, wiens aanwijzing zonder het beslag onherroepelijk zou zijn geworden, in zo'n geval tegen wijziging van de begunstiging in rechte kan opkomen. De waarschuwingsplicht betreft slechts de eerste begunstigde. Het zou te ver voeren van de executant te vergen ook subsidiaire begunstigten te waarschuwen. De verplichting om zich van wijziging te onthouden tot twee weken na een exploit aan de begunstigde blijft buiten toepassing wanneer door de begunstigde reeds een vordering tot het verbieden van de voorgenomen wijziging is ingesteld bij de kort geding-rechter.

Wanneer de beslaglegger na de beslaglegging talmt met verdere stappen, brengt dat voor de begunstigde onzekerheid mee over zijn rechtspositie. Weliswaar kan de begunstigde in voorkomende gevallen in kort geding een verbod van verdere uitwinning

vorderen, maar een bezwaar van die mogelijkheid is dat hij het initiatief moet nemen tot een procedure. Het derde lid biedt de begunstigde de mogelijkheid om aan de beslaglegger een termijn te stellen voor het nemen van stappen tot verdere uitwinning. Laat de beslaglegger een gestelde termijn ongebruikt verstrijken, dan vervalt voor hem de mogelijkheid van verdere uitwinning.

De regeling legt derhalve het procesinitiatief bij de executant en zet de verhoudingen – anders dan wanneer de wet de beslaglegger een vaste termijn voorschrijft om te komen tot uitwinning – niet nodeloos op scherp. Het derde lid verplicht de beslaglegger slechts tot mededeling van zijn eventuele voornemen van begunstigingswijziging, wanneer de beslaglegger zijn voornemen daartoe niet reeds eerder had meegedeeld, hetzij aan de geëxecuteerde (artikel 479n, eerste lid), hetzij aan de begunstigde (artikel 479r, tweede lid). De begunstigde ontleent dan ook slechts onder die omstandigheden aan het derde lid een extra termijn om tegen dat voornemen in rechte op te komen (artikel 479p, eerste lid, derde volzin).

Onderdeel J

Hier wordt een misslag hersteld.

Onderdeel K

Deze wijziging hangt samen met de wijziging van artikel 1:395a; men zie de toelichting aldaar.

Onderdeel L

In de regeling wie verlof tot verzegeling kunnen vragen, is rekening gehouden met wijzigingen die het nieuwe Boek 4 BWA brengt. De uitvoerder van een uiterste wilsbeschikking heet daar executeur (onderdeel a). In onderdeel b wordt voorts rekening gehouden met afdeling 7 van titel 5 van Boek 4 BWA, waarin een regeling omtrent het testamentaire bewind is uitgewerkt, die mede geldt voor bewind over de gehele nalatenschap. In onderdeel c wordt rekening gehouden met de door de rechter benoemde vereffenaar van een nalatenschap of gemeenschap (vergelijk de wijziging bij artikel 3:193 BWA).

Onderdeel M

Het nieuwe artikel 676a Rv somt alle beschikkingen ingevolge Boek 4 BWA op waartegen voor partijen geen rechtsmiddelen openstaan (met het oog op een voortvarende afwikkeling van de nalatenschap). Voor beschikkingen ingevolge Boek 1 BWA zie men artikel 807 Rv. Het nieuwe artikel 676b Rv regelt, voor zover genoemd artikel 676a Rv daaraan niet in de weg staat, het hoger beroep in geval van vereffening; vergelijk artikel 63 Fv, waarvan het tweede lid van overeenkomstige toepassing

wordt verklaard. De regeling is gelijklopend aan de Nederlandse, met dezelfde nummering.

Onderdeel N

Het is wenselijk dat de wet apart melding maakt van de mogelijkheid om conservatoir beslag te leggen op de rechten van de verzekeringnemer of een begunstigde uit een sommenverzekering, nu deze rechten niet alle vallen onder de omschrijving van goederen in artikel 475 waarop volgens artikel 718 conservatoir derdenbeslag kan worden gelegd. Daarbij worden enige bepalingen uit de afdeling voor executoriaal beslag op genoemde rechten van overeenkomstige toepassing verklaard. In geval van beslag ten laste van een als begunstigde aangewezen derde, wiens aanwijzing onherroepelijk is, wordt de aanwijzing eerst geacht te zijn aanvaard wanneer het conservatoir beslag in een executoriaal beslag is overgegaan (artikel 479ka, tweede lid, dat niet van overeenkomstige toepassing is verklaard voor de conservatoire fase).

Er zij nog op gewezen dat krachtens artikel 720, tweede zin, verlof voor het leggen van conservatoir beslag op periodieke uitkeringen uit een levensverzekering slechts kan worden verleend, nadat de schuldenaar is gehoord of hij de gelegenheid te worden gehoord ongebruikt heeft laten voorbijgaan.

Onderdeel O

Het betreft hier een aanpassing aan titel 7.13 ter zake van de personenvennootschap.

Artikel XXXV

Bij de invoering van het nieuwe Boek 7 is artikel 1471 (oud) BWA vervallen, waardoor de Landsverordening grensregeling dient te worden aangepast aan titel 3.2 BWA ter zake van rechtshandelingen.

Artikel XXXVI

Ook het Wetboek van Strafrecht van Aruba behoeft aanpassing aan titel 7.13 BWA ter zake van de personenvennootschap. Ten aanzien van de wijziging in onderdeel B wordt opgemerkt dat het bestuur van een naamloze vennootschap ingevolge artikel 54 van het Wetboek van Koophandel⁵ verplicht is een aandeelhoudersregister bij te houden. Deze plicht wordt gesanctioneerd in het huidige artikel 3:23 van het Wetboek van Strafrecht. In het kader van verhoging van transparantie van vennootschappen wordt het wenselijk geacht om ook voor de commanditaire vennootschap verplicht te stellen dat de besturende vennoten zich op de hoogte houden van de

⁵ Bij de inwerkingtreding van de ontwerp-landsverordening tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek van Aruba (AB 1989 no. GT 100) houdende invoering van een Boek 2 inzake het rechtspersonenrecht (Landsverordening invoering Boek 2 inzake het rechtspersonenrecht) zal artikel 54 van het WvK worden vervangen door de artikelen 109 (voor de naamloze vennootschap) respectievelijk 165 (voor de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid) van Boek 2.

namen en adressen van alle commanditaire vennoten en van het bedrag van hetgeen ieder van hen heeft ingebracht of verplicht is in te brengen (artikel 7:836b BWA nieuw), met dezelfde strafsanctie als geldt voor het aandeelhoudersregister. De onderhavige wijziging strekt hiertoe.

Artikel XXXVII

Onderdeel A

De Landsverordening aanvulling BWA beoogt naast invoering van regels inzake het geregistreerd partnerschap, ook in de artikelen 17 (inzake de registers van de burgerlijke stand en de bewaring daarvan), 21 (inzake de akten van inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken) en 23 (inzake de openbaarheid van de akten van de burgerlijke stand) daarmee verband houdende wijzigingen aan te brengen aan Boek 1. Het is noodzakelijk gebleken in artikel I, onderdeel I, van deze landsverordening enkele wetstechnische en redactionele correcties aan te brengen die verband houden met het geregistreerd partnerschap. Het is tevens noodzakelijk een klein aantal omissies te herstellen. Onderdeel A strekt daartoe. Vervolgens worden de voorgestelde aanpassingen puntsgewijs toegelicht.

Het in subonderdeel B opgenomen artikel 5, tweede lid, behoeft enige verduidelijking, in die zin dat de bepaling ook van toepassing is, indien niet beide ouders een dubbele geslachtsnaam hebben, doch alleen een van de ouders, dan wel indien beide ouders slechts één geslachtsnaam hebben. Dit wordt opgelost door vervanging van het woord "en" met "of" (ten 1°, onderdeel a)⁶. De geslachtsnaam van hun buiten Aruba geboren kinderen – en een doelgerichte interpretatie van de bepaling brengt met zich dat hieronder ook «kind» dient te worden verstaan – dient wel te bestaan uit een combinatie van de geslachtsnamen van die vader en moeder. De buiten Aruba geboren kinderen dienen derhalve wel een dubbele geslachtsnaam te hebben. In dat geval kan worden gekozen voor dezelfde geslachtsnaam voor hun in Aruba geboren kind(eren).

Ten aanzien van artikel 1:51 wordt opgemerkt dat dit artikel de geslachtsnaam van een kind regelt indien hij door adoptie in familierechtelijke betrekking komt te staan met zijn adoptanten. Het eerste lid ziet op de situatie waarin de adoptanten gehuwd zijn, en het tweede lid op de situatie waarin zij dat niet zijn. Ingevolge artikel 1:227, eerste lid, is adoptie echter alleen mogelijk op verzoek van een echtpaar, dan wel van één persoon alleen. Naar huidig recht is het derhalve niet mogelijk dat twee personen tezamen, zonder gehuwd te zijn, een kind adopteren. Het tweede lid en de

---

⁶ Indien in een opsomming van gevallen "of" wordt gebruikt, is daaronder namelijk mede begrepen de situatie dat meer dan een van de genoemde gevallen zich tegelijk voordoen.

toevoeging "of andere levensgezel" moeten derhalve vervallen, d. Ten 1°, onderdeel b, strekt daartoe.

In de onderdelen ten 2° tot en met ten 7° worden redactionele en/of wetstechnische wijzigingen aangebracht aan de in die subonderdelen opgenomen artikelen. De wijzigingen in ten 3° en ten 4° hangen met elkaar samen alsook met de systematiek van de registers van de burgerlijke stand. Artikel 21 regelt onder meer de nietigheid van in het buitenland gesloten huwelijken. Hiervan wordt een inschrijving gemaakt. In geval van nietigheid van een in Aruba gesloten huwelijk wordt een latere vermelding gedaan en niet een inschrijving. De laatste volzin moet daarom vervallen (ten 4°). De correctie wordt aangebracht in artikel 20, eerste lid, aanhef (ten 3°). Bij nader inzien acht de regering handhaving van artikel 44, eerste lid, onderdeel h, wenselijk. De daarin bedoelde verklaring voor personen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten, is immers een essentieel vereiste bij het aangaan van een huwelijk in Aruba. Ten 7° maakt het vervallen van dit onderdeel dan ook ongedaan.

In verband met subonderdeel Hsexies (dat een nieuwe Titel 5A inzake het geregistreerd partnerschap in Boek 1 beoogt in te voegen), wordt opgemerkt dat het aantal aan te brengen correcties in de daarin opgenomen artikelen dermate groot is, dat het voor de hand ligt Titel 5A helemaal opnieuw vast te stellen. Onderdeel ten 8° strekt daartoe. Het in dit subonderdeel opgenomen artikel 80a bepaalt dat de wet het geregistreerd partnerschap alleen in zijn burgerrechtelijke betrekkingen beschouwt. Deze bepaling is opgenomen naar analogie van artikel 30 BWA, dat beoogt het civiele huwelijk te onderscheiden van het zogenaamde kerkelijke huwelijk. Dit onderscheid is voor het geregistreerd partnerschap strikt gezien niet noodzakelijk, omdat de kerk dit instituut niet (er)kent. De wet kan het geregistreerd partnerschap dan ook niet in andere dan burgerrechtelijke betrekkingen beschouwen. Artikel 80a is daarom overbodig en dient te vervallen.

In het tweede lid van artikel 80d (in het ontwerp vernummerd tot artikel 80c) dient te laatste volzin te vervallen. Deze bepaling ziet op voorwaarden voor het aangaan van het huwelijk en hoort technisch gezien niet in dit artikel thuis, doch in titel 1.5 inzake de vereisten tot het aangaan van een huwelijk. De noodzakelijke wijziging is aangebracht in artikel XXVIII van het voorliggende ontwerp (onderdeel A, ten 4°).

Het vervallen van het derde lid van artikel 80d (in het ontwerp vernummerd tot artikel 80c) hangt samen met het vervallen van de artikelen 37 en 38. Artikel 39 ziet nog alleen op de vervangende toestemming van de rechter in eerste aanleg voor het aangaan van een huwelijk door een minderjarige ingevolge de artikelen 35 jo. 36. Het geregistreerd partnerschap staat (vooralsnog) niet open voor minderjarigen,

waardoor een van overeenkomstige toepassingsverklaring van alleen artikel 39 ter zake van het aangaan van een geregistreerd partnerschap geen meerwaarde heeft. Een bepaling die het aangaan van een geregistreerd partnerschap verbiedt in geval van te nauwe familieverbanden is abusievelijk niet opgenomen en artikel 41 (dat zulks voor het huwelijk verbiedt) is evenmin van overeenkomstige toepassing verklaard. In de bepalingen inzake stuiting van een voorgenomen registratie van partnerschap wordt deze grond evenwel uitdrukkelijk vermeld. Deze wetstechnische omissie wordt hersteld door de toevoeging van een nieuw artikel 80d. De bepalingen inzake stuiting van een partnerschapsregistratie (artikelen 80f tot en met 80h) zijn met het voorgaande in overeenstemming gebracht.

Tot slot beoogt onderdeel ten 9° voor het geregistreerd partnerschap de in subonderdeel I septies opgenomen artikelen 166a, eerste lid, onderdeel b, respectievelijk 166d, in overeenstemming te brengen met de voor het huwelijk geldende nieuwe c.q. gewijzigde artikelen 149, onderdeel b (ontbinding van het huwelijk), respectievelijk 166 (huwelijkse voorwaarden).

Onderdeel B beoogt een omissie te herstellen in artikel 194a, eerste lid, van Boek 4, van het BWA.

In onderdeel C worden enkele omissies hersteld in de in artikel I, onderdeel VI, subonderdeel V, Landsverordening aanvulling BWA opgenomen bepalingen inzake het nieuwe arbeidsovereenkomstenrecht (Boek 7). Duidelijkheidshalve wordt opgemerkt dat de Landsverordening overeenkomsten langs elektronische weg nog niet in werking is getreden. De bepalingen in het BWA die daarop betrekking hebben, zullen pas in werking (kunnen) treden na dan wel gelijk aan de inwerkingtreding van genoemde landsverordening.

Onderdeel D

De wijzigingen in dit onderdeel hebben betrekking op de nieuwe regeling inzake personenvennootschappen, zoals opgenomen in artikel I, onderdeel VI, subonderdeel X, Landsverordening aanvulling BWA. De aanduiding «vennootschap» in titel 7.13 BWA mist het gewenste onderscheidend vermogen ten opzichte van de naamloze vennootschap en de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die ook vennootschappen zijn. In aansluiting op hetgeen gebruikelijk is in het dagelijkse en juridische taalgebruik wordt in ten 1° voorgesteld om de overkoepelende aanduiding te vervangen door «personenvennootschap».

De wijzigingen voorgesteld in de onderdelen ten 2° tot en met ten 5° laten zich als volgt toelichten. Naar geldend recht zijn drie typen van de personenvennootschap te onderscheiden. Dit zijn de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire

vennootschap. Door invoering van titel 7.13 in haar huidige vorm, zouden de maatschap en de vennootschap onder firma ophouden te bestaan. Voor zover zij onder een eigen naam aan het rechtsverkeer deelnemen, zou hun aanduiding veranderen in openbare vennootschap. Een dergelijke wijziging zal leiden tot onnodige kosten, omdat ondernemingen hun naam moeten aanpassen op briefpapier, facturen, websites, bij banken, etc. Deze implicaties zijn bij nader inzien onwenselijk en gemakkelijk te voorkomen door de wijzigingen zoals voorgesteld in ten 2°.

De wijzigingen in ten 3°, ten 4° en ten 5° houden verband met de verbondenheid en aansprakelijkheid van vennoten bij de personenvennootschap. Ter toelichting op de voorgestelde wijzigingen kan het volgende worden geschreven. De wijziging in ten 3°, onderdeel a, moet worden gezien in relatie tot de wijziging in ten 4°. In artikel 824, tweede lid, is bepaald dat een toetredende vennoot persoonlijk aansprakelijk is voor verbintenissen van de vennootschap die opeisbaar worden ná zijn toetreden. Deze bepaling wijkt hiermee af van het arrest Carlande Dienstverlening CV⁷, waarin de Hoge Raad oordeelde dat een toetredende behorend vennoot van een commanditaire vennoot hoofdelijk aansprakelijk is voor verbintenissen van de vennootschap die dateren van vóór zijn toetreden. Deze aansprakelijkheid betreft ingevolge dit arrest echter ook verbintenissen uit de wet, zoals belastingschulden of een verplichting tot schadevergoeding wegens wanprestatie of onrechtmatige daad. Het bestaan van dergelijke schulden is veelal voor een toetredende vennoot niet kenbaar uit een onderzoek van de administratie van de vennootschap. De verbintenis tot vergoeding van schade vanwege wanprestatie of een fout in het verleden, kan zich bovendien eerst na het toetreden openbaren. De bedragen die hiermee zijn gemoeid kunnen zeer aanzienlijk zijn. Een toetredende vennoot loopt aldus een onevenredig groot risico op persoonlijke aansprakelijkheid voor dergelijke schulden terwijl hij aan het ontstaan daarvan part noch deel heeft gehad. Hoewel met de huidige formulering van artikel 824, tweede lid, is beoogd om een toetredende vennoot hiervan te vrijwaren, is om het beoogde resultaat te bereiken vereist dat in de bewoordingen tot uitdrukking wordt gebracht dat de toetredende vennoot slechts verbonden is voor verbintenissen waartoe de vennootschap zich heeft verbonden en die opeisbaar zijn geworden na diens toetreden. Het risico op persoonlijke aansprakelijkheid voor verbintenissen tot vergoeding van schade wegens wanprestatie en onrechtmatige daad die na zijn toetreding opeisbaar worden, maar waarvan de oorzaak is gelegen in de periode van vóór het toetreden, wordt hierdoor geëlimineerd. Daarnaast en in aansluiting hierop is vereist dat tevens in artikel 813, eerste lid, wordt bepaald dat de vennoten hoofdelijk zijn verbonden voor verbintenissen uit rechtshandelingen en dat eenzelfde formulering wordt opgenomen in artikel 837, eerste lid. De wijzigingen voorgesteld in ten 3°, onderdeel a, en in ten 5°, voorzien hierin.

In aanvulling op het bovenstaande kan worden vermeld de wederpartij als gevolg van het toetreden van een vennoot geen nadeel ondervindt. Zij behoudt haar verhaalsposi-

---

⁷ 13 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:588.

tie tegenover het vermogen van de vennoot en de individuele vennoten die ten tijde van het ontstaan van de verbintenis vennoot waren. Hierbij verdient opmerking dat de wederpartij reeds profiteert van het toetreden van de vennoot doordat laatstgenoemde voor de (nieuwe) schulden van de vennootschap mede is verbonden. Dit komt de kredietwaardigheid van de vennootschap ten goede. De voorgestelde regeling laat vanzelfsprekend onverlet dat een toegetreden vennoot verdergaande verbondenheid kan aanvaarden. Tot slot kan worden gemeld dat er geen reden is om ook de aansprakelijkheid voor verbintenissen uit de wet in deze titel te regelen. Vennoten kunnen naast de vennootschap aansprakelijk zijn voor verbintenissen uit de wet, indien dit uit de wet voortvloeit. Tot de verbintenissen uit de wet behoren de verplichting tot vergoeding van schade wegens wanprestatie en onrechtmatige daad, maar ook tot betaling van verschuldigde belasting en andere wettelijk verschuldigde betalingen. Dergelijke verbintenissen kunnen op de vennootschap rusten. Of een vennoot, en in dergelijk geval naast de vennootschap, persoonlijk aansprakelijk is voor een verbintenis uit de wet, moet niet aan de hand van titel 7.13, maar aan de hand van de desbetreffende bepaling die aan de aansprakelijkheid ten grondslag ligt worden bepaald. Het antwoord op de vraag of een vennoot voor dergelijke verbintenissen naast de vennootschap persoonlijk aansprakelijk is, moet derhalve worden gevonden in de desbetreffende specifieke regeling. Artikel 6:102 BWA bepaalt in voorkomende gevallen dat indien op twee of meer personen een verplichting rust tot vergoeding van dezelfde schade, de verbondenheid hoofdelijk is. Titel 7.13 behoeft op dit punt derhalve niet in een regeling te voorzien. Dit is overigens te prefereren ten einde te voorkomen dat de regeling in titel 7.13 onbedoeld leidt tot persoonlijke aansprakelijkheid van een vennoot, terwijl de bepaling waarop de aansprakelijkheid berust, daartoe niet zou leiden.

Ter toelichting op artikel 813, eerste lid, tweede volzin, kan worden gemeld dat deze bepaling ertoe dient te bewerkstelligen dat ter zake van de nakoming van een op de vennootschap rustende verbintenis tot nakoming waarvan de vennoten hoofdelijk zijn verbonden, de wederpartij niet zowel jegens de vennootschap als jegens de individuele vennoten moet zorg dragen voor ingebrekestelling en het protest als bedoeld in artikel 6:89 BWA, alvorens hen tot vergoeding van de schade te kunnen aanspreken. Op dit punt bestaat naar huidig recht enige onduidelijkheid die door deze bepaling wordt weggenomen. Deze bepaling laat onverlet dat een vennoot die in privé wordt aangesproken tot vergoeding van schade wegens de niet-nakoming van een verbintenis door de vennootschap, naast de vennootschapsweten, alle hem persoonlijk ten dienste staande weten kan aanvoeren, waaronder het overmachtsverweer.

De wijziging in ten 3°, onderdeel b, kan als volgt worden toegelicht. In het arrest Biek Holdings⁸ overwoog de Hoge Raad dat indien sprake is van een door de maatschap aanvaarde opdracht, op grond van artikel 7:407, tweede lid, BW iedere maat jegens de opdrachtgever hoofdelijk aansprakelijk is voor eventuele schade als gevolg van een

---

⁸ 15 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY840.

tekortkoming in de nakoming. Er gelden geen aanvullende voorwaarden wanneer deze opdrachtnemers samen een maatschap vormen. Deze uitspraak heeft tot kritiek in de literatuur en praktijk geleid. Het werd niet redelijk gevonden dat vennoten die niet betrokken waren bij de uitvoering van een opdracht aansprakelijk zijn, soms voor aanzienlijke schade. Een risico op aanzienlijke schade speelt met name bij beroepsactiviteiten, maar niet uitgesloten is dat ook bedrijfsactiviteiten een vergelijkbaar risico met zich brengen. In de literatuur is bepleit dat het recht zou moeten voorzien in een personenvennootschap die een betere van afscherming van persoonlijke aansprakelijkheid biedt dan naar huidig recht het geval is. In dit kader is wel verwezen naar buitenlandse rechtsfiguren zoals de LLP en de Duitse Partnerschaftsgesellschaft Angehöriger Freier Berufe. Bij deze rechtsvormen is een vennoot niet persoonlijk aansprakelijk voor beroepsfouten die door een medevenoot bij de uitvoering van een opdracht zijn gemaakt. De behoefte aan een dergelijke figuur wordt vergroot doordat ingevolge artikel 811 elke vennoot als regel bevoegd is de vennootschap te vertegenwoordigen. Naar huidig recht geldt immers voor de maatschap dat er slechts sprake is van bevoegdheid tot vertegenwoordiging indien daartoe volmacht is verleend. De wijziging die is voorgesteld ten 3°, onderdeel b, voorziet in de gewenste aanpassing door te bepalen dat alleen de vennoot aan wie kennelijk de uitvoering van een aan de vennootschap verleende opdracht is toevertrouwd, persoonlijk is verbonden voor en aansprakelijk is voor schade die het gevolg is van een tekortkoming in de nakoming of een fout bij de uitvoering van de opdracht. De bescherming is derhalve niet beperkt tot gevallen van overmacht en heeft daarom een ruimere werking dan artikel 813, tweede lid, in zijn oorspronkelijke bewoordingen. De voorgestelde regeling heeft tot gevolg dat de schade naast de desbetreffende vennoot, ook op de vennootschap kan worden verhaald, maar niet op het privévermogen van de overige vennoten. De achterliggende gedachte is dat bij het verlenen van een opdracht aan een vennoot de persoonlijke kwaliteit van die vennoot een rol speelt. Hij treedt dan op de voorgrond op, naast de vennootschap. Het ligt in de rede om de aansprakelijkheid hierbij te laten aansluiten.

In de wettekst wordt gesproken van een tekortkoming in de nakoming of een fout bij de nakoming. Hiermee is tot uitdrukking gebracht dat de reikwijdte van de regeling mede omvat een eventuele actie tot schadevergoeding uit onrechtmatige daad. Zou deze toevoeging ontbreken dan zou onduidelijk zijn of de met deze bepaling beoogde werking in voorkomende gevallen ontbreekt indien niet op grond van wanprestatie maar op grond van onrechtmatige daad een actie tot schadevergoeding wordt ingesteld. De gekozen formulering voorkomt dat hierover onduidelijkheid kan ontstaan. Voor de goede orde zij vermeld dat de onderhavige regeling geldt voor het geval dat de opdracht is aanvaard door de vennootschap. Is de opdracht niet door de vennootschap aanvaard maar door een vennoot handelend op eigen naam, voor rekening en risico van de maatschap, dan mist artikel 813, eerste lid toepassing. Aan het bepaalde in artikel 813, tweede lid, bestaat dan geen behoefte. Bij een openbare vennootschap zal echter dui-

delijk moeten blijken dat de vennoot handelde op eigen naam; zo is persoonlijke ondertekening op het papier van de vennootschap hiertoe niet voldoende. Vgl. in dit verband ook HR 3 december 1971, NJ 1972, 117, m.nt. Scholten. Als een vennoot handelt op eigen naam maar voor rekening van de vennootschap, is hij voor wat betreft de relatie met de derde uitsluitend persoonlijk gebonden. Het kan aan de vennoten worden overgelaten of de schade als gevolg van een tekortkoming in de nakoming voor rekening komt van de vennootschap dan wel voor rekening van de vennoot die voor het ontstaan van de schade verantwoordelijk is. De wet behoeft hierin niet te treden.

Slechts de vennoot of vennoten die door de wederpartij uitdrukkelijk met de uitvoering van die opdracht is of zijn toevertrouwd, is of zijn naast de vennootschap aansprakelijk voor tekortkomingen die het gevolg zijn van een toerekenbare tekortkoming in de nakoming van een opdracht. Dit betekent dat een benadeelde opdrachtgever van een handeling op zowel het vermogen van de vennootschap als op de met de opdracht belaste vennoten verhaal kan halen. Om een beroep te kunnen doen op deze regel, is vereist dat de opdracht door de wederpartij kennelijk aan een bepaalde vennoot is toevertrouwd. Hieraan kan worden voldaan door in de overeenkomst expliciet de vennoot te benoemen die de opdracht zal uitvoeren. Of de opdracht kennelijk aan of meer bepaalde vennoten is toevertrouwd, is uiteindelijk een kwestie van uitleg. Het gaat dan vaak om gevallen waarbij de persoonlijke kwaliteit van de opdrachtnemer van belang is. Indien niet duidelijk is welke vennoot met de opdracht is belast, is er geen sprake van het 'kennelijk' toevertrouwen van de opdracht aan een vennoot en geldt de hoofdregel van het eerste lid. Voor een beroep op deze bepaling is voorts vereist dat de vennoot aan de opdracht is toevertrouwd, deze ook persoonlijk de verantwoordelijkheid voor de uitvoering heeft genomen. Indien blijkt dat de uitvoering hoofdzakelijk door een of meer andere vennoten ter hand is genomen, verzetten de redelijkheid en billijkheid zich verzetten tegen het invoeren van deze specifieke bepaling door de andere vennoten. De achterliggende gedachte is immers dat een vennoot vanwege zijn persoonlijke kwaliteit wordt gevraagd de opdracht uit te voeren.

Onderdeel E

Met ingang van 1 januari 2002 is het BWA grotendeels vernieuwd. De vaststelling van de teksten van de Boeken 1, 3, 5, 6, 7 en 8 heeft sindsdien telkens bij aparte landsverordeningen plaatsgevonden. De tekst van Boek 4 is onlangs vastgesteld bij de Landsverordening aanvulling BWA. De gehanteerde aanpak heeft ertoe geleid dat het 'oude BWA' uiteindelijk is uitgehold. Thans bevat het BWA (AB 1989 no. GT 100) dan ook alleen de teksten van het oude Boek 4 en Boek 7A. Het is dus wenselijk de teksten van de verschillende boeken samen te voegen in het BWA. De voorgestelde wijziging van artikel III Landsverordening aanvulling BWA strekt daartoe.

Artikel XXXVIII

Het vervallen van de Huurcommissieverordening hangt samen met de opname van het huurrecht in titel 7.4 BWA. In het algemene deel van de toelichting van de Landsverordening aanvulling BWA, is bij het onderdeel inzake titel 4 (Huur) van Boek 7 BWA uitvoerig ingegaan. Voor bestaande huurovereenkomsten blijft echter de Huurcommissieverordening voor beperkte tijd gelden, wat betreft de (in beginsel aan de historische kostprijs gekoppelde) huurprijsvaststelling. Dit wordt geregeld in artikel 153a van de LV OVR (Artikel XXX). Het vervallen van de Vakantieverordening is een logisch gevolg van de opneming van de vakantieregeling in titel 7.10 BWA.

Artikel XXXIX

Gelet op hun nauw verband ligt het voor de hand dat het onderhavige ontwerp tegelijk in werking treedt met de Landsverordening aanvulling BWA. De Landsverordening aanvulling BWA brengt ingrijpende wijzigingen op het gebied van het familie- en erfrecht en het personenvennootschapsrecht met zich mee, alsook voor het arbeidsovereenkomstenrecht. Deugdelijke voorlichting aan de lokale bevolking wordt in dit verband als zeer wenselijk geacht. Met het oog hierop zal de Landsverordening aanvulling BWA in werking treden op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip, dat voor verschillende artikelen of onderdelen daarvan op verschillende tijdstippen kan worden vastgesteld. In dit verband wordt voorgesteld ook de inwerkingtreding van het onderhavige ontwerp bij landsbesluit te doen plaatsvinden.

De minister van Justitie, Veiligheid en Integratie,

